

Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова
Інститут педагогіки і психології
Кафедра мов та методики викладання
в початковій школі

ЛОГОС

Студентський вісник

Випуск п'ятий

*Видається членами гуртка
української мови та методики навчання
в початковій школі «Логос»
Керівник – доцент М. І. Чабайовська*

Київ – 2014

УДК 811.161.2:394.26(477)

*Затверджено рішенням Вченої ради інституту педагогіки і психології
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова
(протокол № 3 від 3 листопада 2010 р.).*

*Логос. Студентський вісник. Випуск п'ятий // За ред. Чабайовської
М. І. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – 80 с.*

У віснику поміщено доповіді і творчі роботи студентів, майбутніх учителів початкових класів, учасників щорічної наукової конференції Інституту педагогіки і психології та конкурсу на кращий літературний твір, про життєвий і творчий шлях Тараса Григоровича Шевченка, приурочені 200-річчю з дня його народження.

Рецензенти:

Ткачук Г.О., кандидат педагогічних наук, доцент, завкафедри української мови та методики її навчання Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Осколова М. Д., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії початкової освіти, індивідуального навчання та методик викладання дисциплін гуманітарного циклу Київського університету імені Бориса Грінченка.

УДК 811.161.2:394.26(477)

© НПУ імені М. П. Драгоманова
Інститут педагогіки і психології

ПЕРЕДМОВА

Шановні читачі!

Перед Вами п'ятий номер вісника, який розповідає про наукову діяльність студентів Інституту педагогіки і психології – членів гуртка методики навчання української мови в початковій школі "ЛОГОС", зокрема, про конкурс на кращий літературний твір "Вчимося мудрості у Кобзаря".

"Логос" у перекладі з грецької мови означає "слово" і відповідає поняттям: "слово", "мова", "мовлення". Цей термін може також трактуватися як "розум", "мудрість".

Цей випуск вісника приурочений

200-річчю з дня народження Тараса Григоровича Шевченка.

Тарас Шевченко... Великий поет і художник. Ім'я цієї людини є уособленням непереборної волі, сили духу, пророчого дару. І сьогодні його ідеали – Україна, Мати, Воля, Правда, Любов – священні для нас.

За словами академіка Івана Дзюби, Шевченка розуміємо настільки, наскільки розуміємо себе – свій час і Україну в нім. Та, щоб краще збагнути його як нашого сучасника, треба повніше збагнути його як сучасника людей, проблем, суспільства середини ХІХ ст. Шевченко сам приходить у наш час. Але й ми повинні йти в його час. Тільки так між нами й ним глибшатиме взаєморозуміння.

У 1840 році побачила світ книжка Т. Г. Шевченка "Кобзар".
У ній поет залишив для нас свої заповіти – любити Україну,
боротися за її незалежність, зберегти мову народу, його пісні.

Свою Україну любіть,
Любіть її во время люте,
В останню тяжкую минуту
За неї Господа моліть...

Борітеся – поборете!
Вам Бог помагає!
За вас правда, за вас слава
І воля святая!

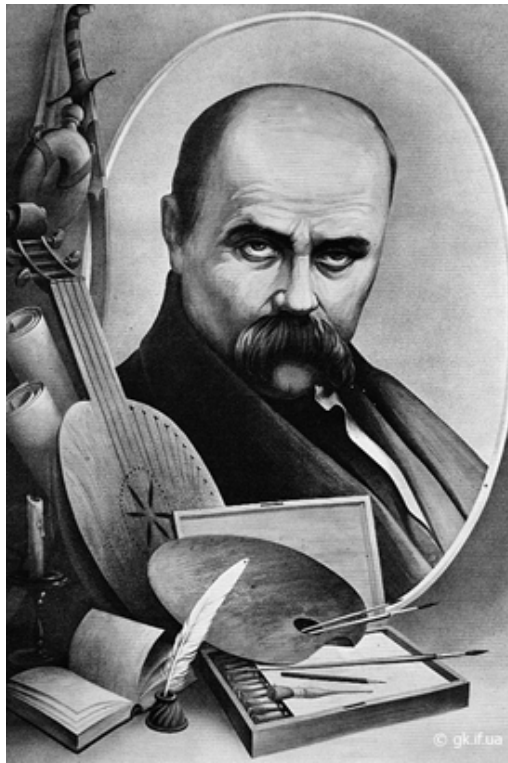
Не вмирає душа наша,
Не вмирає воля.
І неситий не виоре
На дні моря поле.
Не скує душі живої
І слова живого.

Учітесь, читайте,
І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь.
Бо хто матір забуває,
Того Бог карає.

З повагою – Чабайовська Марія Іванівна

Тарас Григорович Шевченко (1814-1861)

Український поет, прозаїк, художник, етнограф, громадський і культурний діяч. Автор славнозвісного "Кобзаря".

Академік Імператорської академії мистецтв.

Народився: 9 березня 1814 р., Моринці.

Батьки: Катерина Якимівна та Григорій Іванович Шевченки.

Брати і сестри: старша сестра Катерина і брат Микита та молодші за Тараса – Йосип, Ярина та Марійка.

Освіта: Імператорська академія мистецтв.

Помер: 10 березня 1861 р., Санкт-Петербург, Росія. Похований у Каневі на Чернечій (нині Тарасовій) горі, Україна.

Картини:

- *Селянська родина. 1843 р.*
- *Чумаки серед могил. 1846 р.*
- *Тополя. 1843-1847 р.*
- *На околиці. 1845 р.*
- *Видубицький монастир у Києві. 1844 р. та ін.*

Видатні люди про Тараса Шевченка

«Шевченко був сином мужика, і став володарем у царстві духа. Він був кріпаком, і став велетнем у царстві людської культури. Він був самоуком, і вказав нові, світлі й вільні шляхи професорам і книжним ученим».

Іван Франко (1856-1916, український письменник)

«Огненне слово його наскрізь проймало серце не тільки тих, кому близьке було народне горе, а й тих, кому й байдуже було до того. Всі дивувалися красі та силі тієї простої мови, якою Шевченко виливав свої вірші. Увесь світ став прислухатися до його мови, а на Україні вірші приймали як благовісне, пророче слово».

Панас Мирний (1849-1920, український письменник)

Тарас Шевченко... Такий великий, що бути більшим не можна. Як Україна. Як світ... Ріс безрідним сиротою, а став найкревнішим усім нам з покоління і в покоління. Був кріпаком, а заговорив і показав шлях до свободи... Він безсмертний, як саме життя, тому став нашою долею і заповітом. І на сторожі правди і любові стоїть його слово».

Борис Харчук (1931-1988, український письменник)

"Любіть свою батьківщину і рідну мову так, як любив покійний Тарас Шевченко. Для його пам'яті це буде найкращою нагородою і нерукотворним пам'ятником".

Акакій Церетелі (1840-1915, грузинський поет)

«Він був найбільш народним поетом з усіх великих поетів світу. Поезія Шевченка була явищем єдиним і неповторним. Немає для неї відповідника в світовій літературі».

Маріан Якубець (1910-1998, польський письменник)

Конкурс на кращий літературний твір про Т. Г. Шевченка "Вчимося мудрості у Кобзаря"

У рамках Тижня української культури на кафедрі мов та методики викладання в початковій школі проведено ряд заходів, присвячених 200-річчю з дня народження Тараса Григоровича Шевченка.

Студенти 2 курсу (групи: 21пнт, 22ппр, 23 пі) – члени гуртка методики навчання української мови "Логос" (керівник: доцент Чабайовська М. І.) – взяли активну участь у конкурсі на кращий літературний твір про Т. Шевченка "Вчимося мудрості у Кобзаря", присвяченому 200-річчю з дня народження Тараса Григоровича Шевченка, який проводився в рамках Інституту педагогіки і психології кафедрою мов та методики викладання в початковій школі (завкафедри проф. Семеренко Г. В.).

На кафедру було подано кілька десятків різних за жанром творів. У роботах порушувалася проблема впливу Шевченка на формування національної ідентичності українців, ролі його творчості у національному вихованні підростаючого покоління.

Журі у складі викладачів кафедри – професорів Семеренко Г. В. та Каніщенко А. П., а також доцента Литвин Л. П. – визначило переможців конкурсу.

Перше місце виборола Сосюра Дарія, студентка 41ппр групи. Друге місце відповідно розділили: Левіщенко Олександра, студентка 43пі групи, та Світайло Вікторія, студентка 23 пі групи. Третє місце посіли Макаренко Наталя (43 пі група) та Рудник Аліна (23 пі група).

Нагородження переможців почесними грамотами відбулося напередодні 9 березня – дня народження Тараса Григоровича Шевченка. Грамоти вручала заступник директора з виховної роботи Інституту педагогіки і психології Попова Л. М. Переможцям було надано право прочитати власні вірші на святі «Вічно живе слово Кобзаря».

***Чабайовська М. І.,
доцент кафедри мов та методики викладання
в початковій школі***

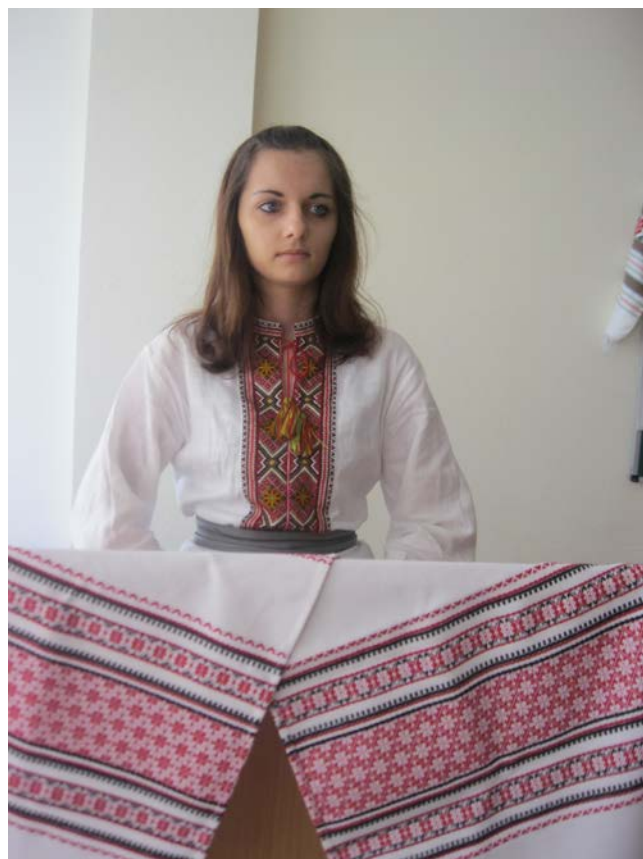
*Організатор конкурсу «Вчимося мудрості у Кобзаря» - доцент
Чабайовська М.І.*

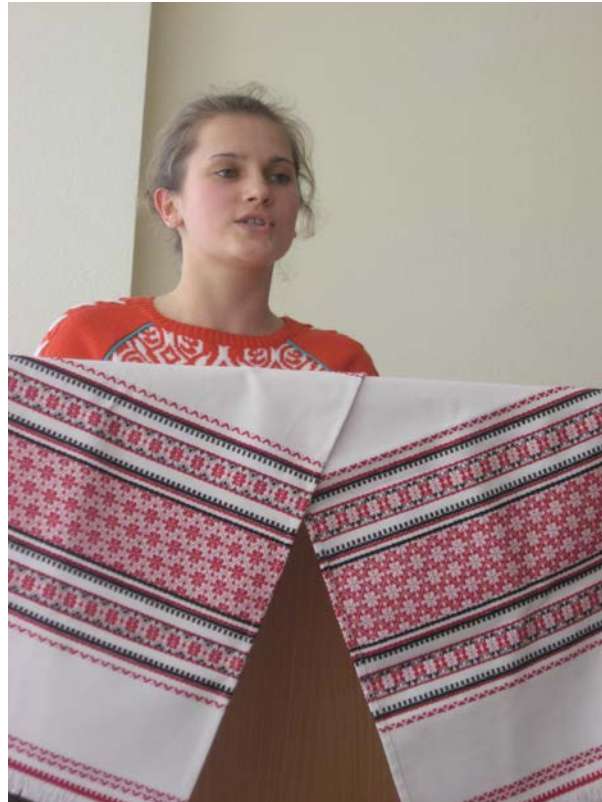
На святі «Вічно живе слово Кобзаря»

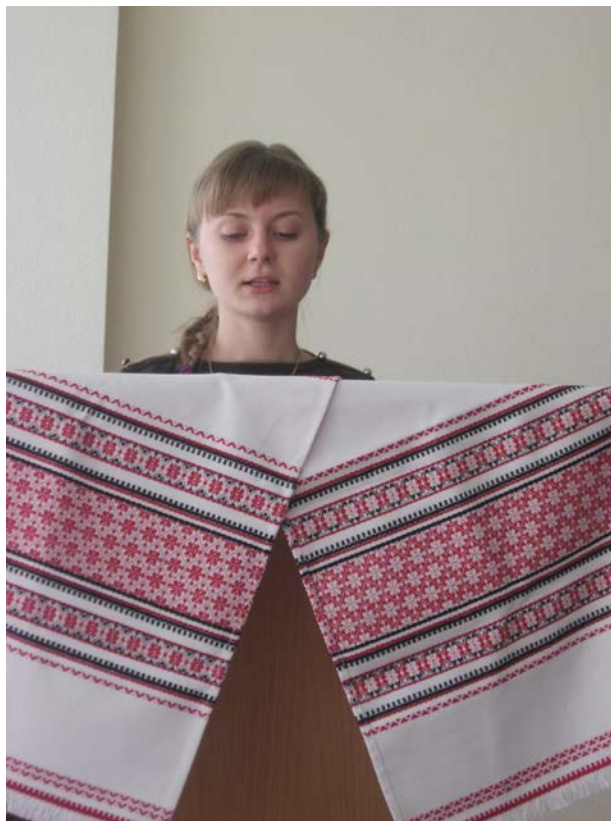
Состюра Дарина

Левіщенко Олександра

Світайло Вікторія

Рудник Аліна

Макаренко Наталія

*Сосюра Дарина,
студентка інституту педагогіки і психології
НПУ імені М. П. Драгоманова*

Тарасу

*Через поріг ступлю в передпокій.
На вулиці все виють заметілі.
І в тому коловерті із завій
Так сумно тужать птахи осиротілі.*

*Біжать часи... Гуркочуть, мов комбайн.
(І косять прометеїв все ж нестримно.)
Я не дивуюсь тому, що наш край
Мов гобелен, весь витканий із рими?..*

*Зима не спить. Все слухає вальсон,
Відточує задумливі гримаси.
Я перечитую про себе дивний «Сон»,
Я згадую із тугою Тараса...*

*Перед очима: хата, спориші,
Статечна постать із чолом високим.
І так тут пишеться відверто, для душі,
Для рік, для круч, дібров зеленооких.*

*...Не раз життя лупило батогом.
Сушило груди, скручувало руки.
Та тільки доля не морилась сном.
Вона витала знавіснілим круком.*

*І кожен поступ – вічна боротьба.
І кожне слово – у ріллі зернина.
Та тільки тим скінчилася сівба,
Що із тих зерен виросла Людина...*

*Через поріг... Пахтить в бабусі піч.
(І, певно, саме так все ж пахне спокій!)
Вмостилася на призьбі синя ніч.
І я засну в книжках твоїх глибоких.*

*Левіщенко Олександра,
студентка інституту педагогіки і психології
НПУ імені М. П. Драгоманова*

До Шевченка

*Життя і смерть, поезії сплетіння
Й пробитий словом до свободи шлях.
Нащадкам ти лишив благословіння
В своєму «Кобзареві» і в своїх піснях.
Хоч і ятрили душу біль, страждання,
Ти не здававсь, хоч і висів тягар.
Крізь всі заслання й поневіряння
Країну майбуття ти будував.
Казав ти: «Потерпи ще, мій народе,
Не все бери ти в душу, потерпи,
Ще кожному із нас засвітить сонце!
З благословінням Божим треба йти!»
Вдихнув життя ти й душу в Україну
І зняв поневіряння гніт страшний.
Тепер завжди, відтоді і до віку,
Ти батько наш, Кобзарю дорогий!*

Світайло Вікторія,
студентка інституту педагогіки і психології
НПУ імені М. П. Драгоманова

З Кобзарем – у вічність

*Хвилина безсмертя, хвилина зажури,
Тріпоче метеликом вічне буття.
І шляхом просторим, як в роки минулі,
Мандрує і досі Кобзар у життя.*

*Наснага чуттів, сила волі і слова
Жар-птицею рветься у вирі подій,
Дзвінка та відверта, кохана всім мова
Зриває кайдани з жаданих нам мрій.*

*Рятуючи край свій від зайдів і кривди,
Він вогник запалював вічний, святий,
Він прагнув свободи і вільної правди,
Він жив, як людина, великий, простий.*

*Він жив і творив для людей, не для себе,
Його пам'ятають вкраїнці усі.
І велич його вознеслася до неба,*

Де простору вистачить славній душі.

*Рудник Аліна,
студентка інституту педагогіки і психології
НПУ імені М. П. Драгоманова*

Борцєві за Україну

*Могила свята на Чернечій горі
Поета – борця за свободу.
Хоч тіло його спочиває в землі,
Та слово – у думках народу.*

*І постать Шевченка тепер споглядає
На кручі й на хвилі Дніпра,
Нас слово його і сьогодні навчає
Любить Україну, бажать їй добра.*

*Черкащина рідна його надихала
Боротись, страждати, любити і жить,
А кобза його українців скликала
Ганьби і неволі кайдани розбить.*

*Шануймо усі ми Шевченка за все,
Й за те його прагнення волі.
Несімо «Кобзар» у століття нове,
Він з нами – в сім'ї вольній, новій.*

*Лілія
Павлова з «Стрижів»*

**Макаренко Наталія,
студентка інституту педагогіки і психології
НПУ імені М.П.Драгоманова**

Ми пишаємось своїми людьми

*Хай роками не знали щастя,
Хай лягло не одне село
Та стирало усі напасті
Слово гостре – в Тарасі жило.*

*Не давав нам світ тої ласки,
Ми не перші тоді були.
Ми не прагли красивої казки,
А пишались своїми людьми.*

*Не говорять вже так в Україні,
Вже настали мирні часи,
Та коли було важко країні
У Тараса гострились списи.*

*Був Шевченко не Господом, Богом,
Не з'являвся перед людьми,
Та своєю любов'ю й надією
Повертав Україну з пільми.*

*Такі люди приходять не дарма,
Такі люди рятують нас.
Загнобила би нас власна карма,
Та Шевченко боровсь у цей час.*

*Костюк Аліна,
студентка інституту педагогіки і психології
НПУ імені М.П.Драгоманова*

МИ НЕ ЗАБУДЕМО НІКОЛИ...

*Іде весна, іде ясна,
Як квітка, розцвітає
І спогад нам несе вона.
Про кого? Кожен знає!*

*Ми не забули, весно, ні,
Про сина – Кобзаря Святого,
Який у чорній страшній млі
Молився і просив у Бога
Святої воленьки.*

*Ось 200 років вже проходить,
Його ж ім'я із вуст не сходить,
Бо він боровся за країну –
За незалежну Україну.*

*Цихмейструк Оксана,
студентка інституту педагогіки і психології
НПУ імені М.П.Драгоманова*

Великий Кобзар

Серед степу широкого,
Серед тисячі хмар
Постав над Дніпром
Наш славетний Кобзар.
Небайдужий до волі,
Свободи, до нас,
Боровся за правду
Незламний Тарас.
Його слово – мов криця,
Полум'яним було,
На вустах всього люду
Повсякденно цвіло.
Не зламався поет
У своїй боротьбі,
До останку був вірним
Україні й собі.
Серед степу широкого,
Серед тисячі хмар
Стоїть над Дніпром
Наш рідний Кобзар.

*Антемюк Богдана,
студентка інституту педагогіки і психології
НПУ імені М.П.Драгоманова*

Творці не помирають

Чи то душа болить, чи струни серця плачуть,
Чи сил не вистача, щоб далі нам іти,
До Тебе я звертаюся, Тарасе,
Нетлінної твоєї чистоти.

У наші дні вплітаються моменти,
Ажурно плетучи життя буклет,
В якому Ти є надзвичайна постать
Як майстер, як художник, як поет.

Ти – лікар душ, провидець і пророк.
Ти передбачив силу потаємну,
Яка вела людей за кроком крок,
Щоб побороти нечисть чорну, темну.

Збулись слова про те, що ми поборем,
Що будем мати світле майбуття.
За заповітами українського поета,
Сьогодні ми живем і любимо життя.

Кобзарю славний, ми, Твої нащадки,
Святкуємо знаменний ювілей –
Вже 200 років подвигу і славі,
Що не згасають у серцях людей.

Для нас Ти ще живий і будеш завжди жити.
Такі, як Ти, не зникнуть на землі,
Ти вмієш людям душі запалити,
Вогнем добра зігріти наші дні.

Ми знаєм, що творці не помирають,
У кожного із нас в душі вони живуть.
Я «Кобзаря» сторінки знов читаю,
І розумію – тут на мене ждуть.

*Суботіна Наталія,
студентка інституту педагогіки і психології
НПУ імені М.П.Драгоманова*

Моє ставлення до Тараса Шевченка

Про Шевченка писати важко. З багатьох причин. Шевченко ще за життя, мабуть, перестав бути поетом. Тарас Шевченко – це більше, ніж митець. Ця людина давно стала символом, знаком, легендою. Її творчість – не просто поетична творчість, а філософія, і мудрість, і заклик. Мені приємно усвідомлювати, що в мене є власний Шевченко, такий, яким я його бачу. Тарас Шевченко для мене – не «Кобзар», все набагато складніше. Але й тим складніше писати про Шевченка: чи правильно я розумію, чи правильно сприймаю й інтерпретую його рядки? Чи маю право писати про свого Шевченка? Але ж не писати банальні фрази?! Говорити про генія штампами – це вже занадто. Але й говорити про генія власне, суб'єктивне, надто приватне і не підтвержене – теж якось... Тому писати про Шевченка – складно.

Писати про твори Шевченка легше, ніж писати про самого автора. Але ж як напишеш про окремі твори, не згадуючи всі інші? Як напишеш про твори, не згадуючи про Шевченка. Адже ці твори – весь він. Тому писати про твори Шевченка – теж складно.

Писати про Шевченка складно ще й тому, що неможливо писати про це, не пишучи про Україну, про історію, про сучасність, про майбутнє. Про майбутнє писати складно завжди.

Я маю власне бачення і власне розуміння Тараса Шевченка, відтак він для мене не тільки «символ», не тільки Кобзар. Він для мене – живий. Але я не можу впевнено сказати ані слова про слова Шевченка: я не розуміюсь достатньо на поезії, ані на зброї. Чому на зброї? Бо слова Шевченка ставали зброєю. Бо зброєю Шевченка було слово.

Писати про біографію Шевченка – не просто важко, а майже й неможливо. І знаючи біографію Шевченка, ми насправді не знаємо нічого. Не маємо й подібного досвіду, на щастя. А все ж – писати про біографію Шевченка важко.

Хтось із філософів сказав, що жити варто так, щоб про тебе пам'ятали і вороги. Марно ще раз говорити, що арешт Шевченка був трагічною для нього подією – в цьому не може бути сумнівів. Але ж арешт Шевченка для нас трагедія.

Він позначає одну дуже важливу річ. Хай як цинічно це звучить, але – це визнання. Гостроту й правду Шевченкового слова визнали його вороги. Якби не так – не було б переслідувань, арешту, заслання. Коли слово стає зброєю... Коли слово дійсно стає зброєю, це помічають усі – і вороги так само. Вірніше, вороги тим більше. І писати про Шевченка важко ще й тому, що про нього можна написати тисячі сторінок – і буде недостатньо. А можна написати слово «геній» – і не варто писати більше нічого, кожне наступне слово буде зайвим.

Шевченко, як відомо, займався живописом. Із таким великим талантом він міг прославити Україну самими лише картинами, міг прославити Україну любовною чи пейзажною лірикою. І ми б пишалися, що в нашій історії був-таки геній. Але, на щастя, склалося дещо інакше. Коли геній такого масштабу живе своєю країною, цілком природно, що протягом інших сторіч і, я думаю, й тисячоріч, країна житиме цією особистістю.

Столярчук Ганна,
студентка інституту педагогіки і психології
НПУ імені М.П.Драгоманова

Вплив творчості Тараса Шевченка на моє життя

Кобзарю!
Знов
до тебе я приходжу,
бо ти для мене совість і закон...
Ліна
Костенко

Немає на світі такого народу, як наш, що вагається, якою мовою йому спілкуватися. Чесно кажучи, стає страшно і боляче, коли я замислююсь над цим. Тарас Шевченко та його творчість навчили мене поважати українську мову, не соромитись її.

Поет знав, що освіта, наука, мистецтво, театр пов'язані з мовою. Обмежене спілкування нею призводить до утиснення культури. «Учітесь, читайте, і чужому научайтесь, й свого не цурайтесь», – говорив Кобзар. Книга – духовний скарб. Книга рідною мовою – подвійний скарб. Розуміючи це, Тарас Шевченко творив українською, незважаючи на заборону з боку царизму.

Шевченко – мій духовний батько. Завдяки його працям я зрозуміла свою нерозривну єдність із рідною землею. Не так сильно ми потрібні Батьківщині, як вона – нам. Легко любити край, коли він могутній і багатий, значно важче – незахищений і слабкий. Та хіба справжні сини та доньки покинуть напризволяще матір? А Батьківщина у кожної людини одна, тому необхідно її берегти.

Усі свої сили Тарас Григорович віддав, щоб врятувати український народ, мову, культуру, традиції та відкрив перед нами шлях у майбутнє. Приємно розуміти, що мова наша милозвучна, традиції – багаті, а пісні – мелодійні. У такі хвилини гордість наповнює душу. І цим ми завдячуємо незламному Кобзарю.

Тарас Шевченко – великий поет, який зробив неоціненний вклад не лише у скарбницю людства, але й особисто в мою. У результаті вивчення його відомої збірки «Кобзар» до мене приходять відчуття великої відповідальності за свій народ і гордості від усвідомлення того, що я – українка. У кожної людини є завжди взірець досконалості, ідеал. Для мене ним став Тарас Григорович Шевченко. Завдяки його літературній спадщині я виховую в собі моральні цінності, визначаю для себе найсвятіші речі і поняття.

Позняк Інна,

*студентка інституту педагогіки і психології
НПУ імені М.П.Драгоманова*

Іду до Тараса ...

*Учителю, стою перед тобою,
Малий, вчарований до німоти.
Хто ще умів любити так, як ти,
Хто кликати умів ще так до бою,
Кого ще так боялися кати!*

Дмитро Павличко

Ці слова характеризують моє ставлення до Тараса Шевченка. Я захоплююся ним та схиляюся перед його мужністю. Він був великим поетом, символом високого духу української нації.

Вперше я дізналася про Шевченка, коли була ще зовсім маленькою. У нас вдома було дуже багато книг, серед яких і збірка величних творів – «Кобзар». Спершу я лише слухала свою бабусю, яка розповідала мені про образи, створені Шевченком, а згодом і сама поринула в загадковий світ поета.

Мене зачаровувало його ставлення до України, те, як він змальовував пейзажі рідної землі. Читаючи твори Шевченка, я проймалася долею героїв. Хтось викликав жалість, хтось вражав своєю мужністю, але ніхто не залишив мене байдужою.

Тарас Шевченко описував життя звичайних людей та переживав за їх долю. Він боровся за визволення українського народу, пропагуючи свої ідеї у творах. Особливе ставлення було у Шевченка до долі жінки. Він був проти

їхнього безправ'я: «німі на панщину ідуть і діточок своїх ведуть». Про таку безвихідь говориться у ряді поем, створених Кобзарем – «Катерина», «Наймичка», «Причинна». З жіночих образів мені найбільше імпонує Катерина з однойменної поеми. Її прообразом була Оксана Коваленко – кохана Шевченка, з якою доля так і не звела Тараса. Він зображав кохання у своїх творах, але сам так і не відчув його у своєму житті. Тарас Шевченко бачив у жінці духовну красу, обожнював материнство, вірність та жагу до життя та свободи.

Світ думок та переживань, оспіваних поетом, стали частиною мого життя. На основі цього формується мій світогляд. Час від часу я повертаюся до «Кобзаря», щоб почерпнути мудрих порад. Розумію, що його творчість буде жити вічно. Шевченко назавжди залишиться у моєму серці.

Пишаюся, що я одного народу з великим Тарасом, я – українка!

Зозулі Надії,
студентка інституту педагогіки і психології
НПУ імені М.П.Драгоманова

Тарас Шевченко – український світоч

Встане Україна
І розвіє тьму неволі.
Т. Шевченко "Великий льох"

Тарас Шевченко – це український світоч. Він своїм словом утверджував Україну, ідеї рівності, братерства між людьми. Нація, яка дала світові такого генія, гідна жити вільно.

Шевченко живе в моєму серці з найменших літ. Із "Кобзаря" я пізнавала світ. Його твори стали повчанням для кожного, адже він вчить любити й берегти нашу Україну.

Ще у школі ми вивчали "Заповіт" з таким сердечним трепетом і натхненням, що й нині відчуваю ті переживання.

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Вкраїні милій...

Тарас Шевченко – душа українського народу, його віра, надія, любов. Народна легенда свідчить, що українці не вірили у смерть Батька: " Наш Тарас не вмер, а тільки-но прикинувся мертвим".

У чому історична заслуга Шевченка? У тому, що він упродовж кількох десятиріч зумів у своїй творчості сфокусувати те, що досі актуальне. Тобто те,

що створив народ, який жив у межах певної території тисячолітнім буттям: це й мова, і пісня, духовний лад, історична пам'ять, емоції. Велич Шевченка в тому, що йому вдалося звести воєдино грандіозну вибухову силу – українство, а потім віддати його Україні у вигляді уже сучасному. Він розумів це, бо носив у собі могутню силу людського духу, свободи.

Збігло чимало часу, і український народ зумів виявити свою українськість і проголосити незалежну державу. Герої майдану із словами Великого Кобзаря йшла на боротьбу за свободу і перемогли.

Світе тихий, краю милий,
Моя Україно,
За що тебе сплюндровано,
За що, мамо, гинеш?..

" Кобзар" – це знак Шевченка. І для багатьох людей " Кобзар" – одна з найбільших книг. Книга, яку не тільки українець, а просто людина, що має велике серце, смак до життя, до літератури, читатиме й читатиме, постійно до неї повертатиметься. " Кобзар" не можна раз прочитати і забути. Це – мій камертон. Якась дивовижна енергія знаходиться в одній книжці, адже це не просто книга – це історія, скарбничка українського народу.

*Великоіваненко Яна,
студентка інституту педагогіки і психології
НПУ імені М.П.Драгоманова*

Шевченко – великий українець

*Тарас Шевченко!
Досить було однієї людини,
щоб урятувати цілу націю
Остан Вишня*

Багато людей нашої країни боролися за збереження рідної мови, культури, звичаїв, традицій. Але особливе місце серед них належить Тарасові Шевченку. Саме він, як Прометей, формував думку про волю і незалежність народу.

З-під пера поета виходили твори, які були дуже зрозумілі для людей. Тому в кінці XIX на початку XX століття Шевченків «Кобзар» ставав настільною книгою в багатьох сім'ях.

І сьогодні його можна знайти майже в кожному домі. І наш дім не є винятком. З творами Кобзаря мене знайомила мама з самого дитинства. У теплі вечори вона читала мені його поезії, розповідала про життя поета. Серед них особливо мені сподобався вірш «Садок вишневий коло хати», в якому автор правдиво відтворив атмосферу справжнього українського села. Слухаючи поезії, я завжди розглядала ілюстрації до творів, більша половина з яких були шедеврами самого Шевченка, вони завжди зачаровували мене точністю зображення описаного.

З часом, вивчаючи творчість великого письменника, моя душа занурювалася в світ його чарівної поезії. Я впевнена, що саме його твори

допомогли сформуватися в мені духу патріотизму та національної гідності, духу україномовної особистості.

Т. Г. Шевченко – це приклад для наслідування. Він є творцем-титаном українського народу, його духовним наставником, його провідником.

Справедливо у свій час Іван Франко сказав про Кобзаря: «Він був сином мужика і став володарем у царстві духа. Він був кріпаком і став велетнем у царстві людської культури. Він був самоуком і вказав нові, світлі і вільні шляхи професорам і книжним ученим».

Ми ніколи не повинні забувати геніального письменника, чудового живописця та визначного патріота Тараса Григоровича Шевченка, творчість якого впливає на формування національної гідності та патріотизму Людини.

Безсмертний «Кобзар» надихав і буде надихати ще не одне покоління українців на подвиги, творчість та любов до землі, на якій кожний з нас народився і виріс.

*Коржук Катерина,
студентка інституту педагогіки і психології
НПУ імені М.П.Драгоманова*

Сильний духом

Ненька Україна! Нарешті вона отримала омріяну свободу, яку так довго і наполегливо виборювала впродовж віків. Скільки тернистих стежин їй довелося пройти! Вона терпіла все, плакала, мучилась, але не здавалася. Для неї завжди були опорою її вірні сини і дочки – істинні патріоти, справжні українці. Серед них – відомий нам усім Тарас Григорович Шевченко.

Талановитий поет, прозаїк, драматург, неперевершений художник, громадський діяч, філософ, політик, фольклорист, етнограф, історик – це Тарас Шевченко. Зростаючи у родині кріпака, він змалку відчув гіркоту неволі і закохався у свободу. Впродовж усього життя пензлем і словом передавав свої переживання за долю простого люду. Тарас не міг мовчати і, зігнувши голову, сліпо коритися. Він всім серцем бажав поневоленому народу свободи, вболівав за Україну разом із близькими йому по духу людьми:

Мені однаково, чи буду
Я жить в Україні чи ні...
...Та не однаково мені,
Як Україну злії люди
Присплять, лукаві, і в огні
Її, окраденую, збудять...
Ох, не однаково мені.

За настирливе бажання відтворювати словом жахливе тодішнє життя народу у віршах Шевченку заборонили писати, бо він «виходив за рамки». Та сильного духом поета це не зупинило (пам'ятаємо про «Захалявну книжечку»). Він завжди залишався вірним своєму покликанню. З-під Шевченкового пера виходили твори, у яких надзвичайно яскраво передавалося захоплення автора красою України («Тече вода з-під явора...»); відчувався невимовний жаль до бідолашних жінок, з яких знущалася доля («Наймичка», «Катерина»). Присутні також і в поезії філософські погляди Кобзаря на життя («Думи мої, думи мої...»).

Тарас Григорович Шевченко зробив значний внесок у розвиток української поезії. Його вірші допомагають нам глибше проникнути у життя наших пращурів, повернувшись на 200 років назад, проїнятися жалем та співчуттям до кріпаків і краще усвідомити цінність свободи в Україні.

Бивалькевич Альона,

студентка інституту педагогіки і психології
НПУ імені М.П.Драгоманова
Шляхами Кобзаря

У цьому році я разом із студентами нашої групи відвідала Національний музей Тараса Шевченка, де дізналася багато нового про життєвий і творчий шлях Великого Кобзаря, отримала потрібну інформацію для майбутньої роботи – навчання і виховання підростаючих поколінь учнів початкових класів.

Найголовніше те, що Тарас Григорович навчив мене не соромитися свого рідного краю, рідної мови. Я вдячна йому за безсмертні поезії, у яких Кобзар пропагував світлі ідеї свободи, рівності, за що був засуджений до ув'язнення. Він міг би відмовитися від усього, що пов'язувало його з Україною, мати безтурботне життя, але свідомо обрав іншу долю. Його твори виховують у мене почуття любові до України. Мені подобається моя Батьківщина, і я ніколи не проміняла б її на іншу.

Я дуже сподіваюсь на те, що Шевченка будуть пам'ятати ще дуже багато років. Його думи залишаються актуальними в наш час:

*Якби ви вчилися так, як треба,
то й мудрість би була своя...*

*...І всі мови
Слав'янського люду –
Всі знаєте. А свої
Дастьбі... Колись будем
І по-своєму глаголать.*

Твори геніальних поетів ніколи не будуть прочитані до кінця.

Нагородження переможців конкурсу «Вчимося мудрості у Кобзаря»

Переможці конкурсу – члени гуртка "Логос"

Сосюра Дарина (1 місце)

Грамоту вручає заступник директора з виховної роботи ІПП Попова Л.М.

Левіщенко Олександра (II місце)

Світайло Вікторія (II місце)

Макаренко Наталія (III місце)

Рудник Аліна (III місце)

*Переможці конкурсу з членами журі –
професорами Каніщенко А. П. та Семеренко Г. В.*

У НАЦІОНАЛЬНОМУ МУЗЕЇ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Студенти 2 курсу (групи: 21пнт, 22ппр, 23 пі) – члени гуртка методики навчання української мови "Логос" (керівник: доцент Чабайовська М. І.) – відвідали Національний музей Тараса Шевченка.

Експонати, які розповідають про життєвий і творчий шлях Великого Кобзаря, представлено у таких залах:

1. Місце народження, дитячі роки та рід Т.Шевченка – 1814-1829 рр.
2. Т.Шевченко у Вільно. Петербург: навчання у В. Ширяєва; доакадемічна творчість; викуп з кріпацтва –1829-1838 рр.
- 3,4. Навчання в Академії мистецтв – 1838-1844 рр.
5. «Кобзар», картина «Катерина», поема «Гайдамаки» – 1840-1842 рр.
6. Т.Шевченко в Україні: серія офортів «Живописная Украина», Альбом 1845 р. – 1843-1847 рр.
7. Досягнення у жанрі портрета. Рукописна збірка «Три літа». Кирило-

Мефодіївське братство – 1843-1847 рр.

8. Заслання: Оренбург, Орськ – 1847-1850 рр.

9. Заслання: Новопетровське укріплення – 1850-1857 рр.

10. Звільнення із заслання. Нижній Новгород. Москва – 1857 р.

11. Повернення Т. Шевченка до Петербурга після заслання. Третя подорож в Україну. Арешт – 1859 р.

12. Т. Шевченко – офортист, академік гравюри – 1859 -1861 рр.

13, 14. Куточок майстерні Т. Шевченка в Петербурзі, його особисті речі.

15. Українська петербурзька громада: альманах «Хата», журнал «Основа». Буквар Южноруський – 1861 р.

16. Смерть і похорон Т. Шевченка.

17. Історія музейної колекції.

Закликаємо студентів Інституту педагогіки і психології відвідати музей, щоб доторкнутися серцем до Великого Кобзаря, щоб нести учням Шевченкове слово, його думи...

Чабайовська М. І.,
доцент кафедри мов та
методики викладання в початковій школі

***Студентський науковий гурток "Логос"
У Національному музеї Тараса Шевченка***

***Експерсію веде Козулько Анастасія Олександрівна,
науковий працівник Національного музею Тараса Шевченка***

Интер'єр музею

Біля входу в музей

ДОПОВІДІ, ВИГОЛОШЕНІ НА МІЖВИШІВСЬКІЙ СТУДЕНТСЬКІЙ НАУКОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

Терещенко Лілія,

*студентка інституту педагогіки і психології
НПУ імені М.П.Драгоманова;*

науковий керівник – доцент Чабайовська М. І.

Виховання україномовної особисті молодшого школяра в процесі вивчення творчості Т. Г. Шевченка

Анотація: стаття присвячена вивченню творчості Т. Г. Шевченка в початкових класах. Зроблено аналіз програмових творів для 2-4 класів, визначено їх вплив на виховання україномовної особистості.

Ключові слова: Т. Г. Шевченко, шевченківські твори, україномовна особистість, Державний стандарт початкової загальної освіти, літературне читання, читацька компетентність, вивчення творчості Т. Шевченка.

Український народ упродовж тисячоліть виборював право бути незалежним. Шлях, пройдений від об'єднання племен в націю, був сповнений перешкод з боку вороже настроєних сил. Противники української державності розуміли, що мова служить засобом консолідації патріотично налаштованих сил. Видатний український педагог і психолог Г. Ващенко висловив думку про те, що «кожна нація виробляє свій національний світогляд, свою мову, свою національну культуру... Змінити мову – це означає певною мірою змінити свій світогляд і світовідчуження» [2, с. 291–292]. Саме тому сучасний етап становлення соціально-економічних і політичних відносин у нашій державі ставить перед освітою завдання виховати україномовну особистість.

Українська література надзвичайно багата прозаїчними та поетичними творами метрів вітчизняної літератури. Т.Г. Шевченко – один із найвидатніших українських народних поетів, який сміливо піднімав заборонені теми, боровся за майбутнє вільної України і майстерно виливав всі свої почуття та думки у творчість, яка відображала настрої широких мас, поклав початок новій українській літературі. Тож дуже важливо вивчати творчість генія української літератури у молодшій школі, на прикладі якої

змалку будуть формуватися патріотичні настрої і почуття, воля до життя і свободи, цінність незалежності нашої країни.

2012-2013 навчальний рік знаменний у житті початкової школи – початок оновлення змісту освіти шляхом упровадження нової редакції Державного стандарту початкової загальної освіти.

Курс української мови в 1-му класі розпочинається з навчання грамоти, метою якого є формування в учнів елементарних навичок читання і письма, розвиток мовленнєвих умінь, збагачення, уточнення та активізація словникового запасу, удосконалення фонематичного слуху, здійснення граматики-орфографічної пропедевтики. У 2-му класі учні розпочинають вивчати навчальний предмет «Літературне читання», що є складовою освітньої галузі «Мови і літератури», головною метою якого визначено розвиток дитячої особистості засобами читацької діяльності.

Навчальний предмет “Літературне читання” – багатофункціональний. Уміння і навички – складова читацької компетентності, які формуються на уроках літературного читання, мають не лише предметний, а й загальнонавчальний характер, є засобом вивчення практично всіх навчальних предметів, забезпечують їх подальше засвоєння у наступних ланках загальноосвітньої школи.

Вивчення творчості Т. Шевченка розпочинається уже з 2 класу. Проведений аналіз навчальної програми та підручників з літературного читання показав, що в початкових класах надається перевага пейзажним текстам Шевченка, оскільки поезії такого спрямування якнайкраще сприймаються молодшими школярами. Однак, на нашу думку, учні 2 – 4-го класів можуть сприйняти й інші твори Кобзаря, передусім вірші про дітей. Автор “Заповіту” виявив інтерес до неповторного внутрішнього світу дитини, із психологічною достовірністю відтворивши її особливі думки, сподівання, емоції, вболівання. Поет послідовно звертався до теми знедоленого дитинства, в реалізації якої виразно простежуються автобіографічні мотиви.

Шевченківські твори широко представлені в чинних підручниках для читання в 2 – 4-му класах. Зокрема, в авторських читанках О. Савченко пропонуються для ознайомлення й вивчення такі поезії:

- у другому класі – “Тече вода з-під явора...”[14], “Дивлюся, аж світає, край неба палає...”, “Встала й весна, чорну землю сонну розбудила...”, “Защербетав жайворонок, угору летючи...”, “Зоре моя вечірняя...”, “Зацвіла в долині червона калина...” [11];
- у третьому класі – “Село! І серце одпочине...”, “Тече вода із-за гаю...”, “І досі сниться: під горою...” [12];
- у четвертому класі – “Вітер з гаєм розмовляє...”, “Садок вишневий коло хати...”, “Реве та стогне Дніпр широкий...”[13].

Переважна частина програмових творів подається не відокремлено, а тематично, у відповідних розділах: “Тарас Григорович Шевченко – великий

народний поет і художник" (2 клас), "Шевченкове слово" (3 клас), "Поетична світлиця. Тарас Шевченко" (4 клас). Крім того, проведення відповідних уроків планується на другий семестр, у традиційні Шевченківські свята.

Вивчення Кобзарєвої спадщини починається у другому класі фрагментом поезії "Тече вода з-під явора..." (1860) (до речі, третьокласникам пропонується наступний уривок "Тече вода із-за гаю..."). Наскрізним образом твору стала вода, що уособлює як продовження життя, так і саме це життя. Емоційно - забарвлена лексика (калинонька, качаточка, качечка, дітки, дівча) створює особливо ніжну, лагідну атмосферу. Уривок із поеми "Сон" (1844) "Дивлюся, аж світає, край неба палає..." увійшов у дитяче читання як окремий пейзажний вірш. Мистецькою окрасою твору став персоніфікований образ української природи.

Другокласники також вивчають уривок поеми "Гайдамаки" (1839 – 1841) "Встала й весна, чорну землю сонну розбудила...". Персоніфікована весна розбудила сонну землю після зимового сну, прикрасила її рястом і барвінком. Цей фрагмент насичений яскравими зоровими (чорна земля, прикрашена квітками) і слуховими (спів жайворонка й соловейка) образами.

Окрім уже згаданих вище уривків "Село! І серце одпочине..." та "Тече вода із-за гаю...", учні третього класу вивчають поезію "І досі сниться: під горою..." (1850). У творі виразно простежуються автобіографічні мотиви, пов'язані з важливими для Шевченка образами матері, діда, "біленької хаточки", верби. У важкі дні поет згадує зворушливі, радісні моменти свого минулого життя, яких, на жаль, було так мало.

Програмою з читання для четвертого класу передбачено вивчення ще одного фрагменту балади "Причинна" (власне, її початку, який часто сприймається за цілком самостійний твір) – "Реве та стогне Дніпр широкий..." Тут автор відтворює зовсім іншу, надзвичайно драматичну картину, що викликає й почуття жаху від грізної стихії, й захоплення її величчю. Непереборна, руйнівна сила персоніфікованих явищ природи (могутнього Дніпра й сердитого вітру) передається за допомогою промовистих дієслів-присудків реве, стогне, завива, підійма. Читач немовби опиняється в епіцентрі жахливої катастрофи. На цьому тлі особливо виразним є зворушливий образ блідої місяця (ледь помітного у шквалі води), що "де-де виглядав". На нашу думку, порівняння місяця із самотнім човном, який то поринав, то потопав, підкреслює недовговічність, нетривалість, швидкоплинність життя. Власне, у баладі цей фрагмент є своєрідним емоційно-настрійним ключем, що налаштовує читача на драматичний плин наступних подій. Учні четвертого класу також вивчають поезії "Садок вишневий коло хати...", "Реве та стогне Дніпр широкий...", «Вітер з гаєм розмовляє».

Рання поезія "Вітер з гаєм розмовляє..." (1841) пронизана трагічним пафосом. В основі композиції твору – драматичне зіставлення двох невеселих доль: самотного човна, що втратив "рибалоньку", і безпритульного, нікому непотрібного "сиротини" (суфікс одиничності -ин- є додатковим засобом підкреслення самотності безталанного героя). Звичайно, четверокласникам пропонується початок поезії, який сприймається в елегійному, а не в трагічному плані.

У зворушливому вірші "Садок вишневий коло хати..." (1847) зображено життя українського села на тлі чарівної природи. На нашу думку, тут реалізовані авторські мрії про тихе родинне щастя, які так ніколи й не здійснилися. Напевне, саме тому значна увага в поезії приділяється постатям матері та дівчат – героїням, важливим для всієї спадщини письменника. В образі дбайливої жінки - матері, господині, берегині, котра піклується про свою сім'ю, відбилася безмежна Шевченкова любов до найріднішої людини та вірність її світлій пам'яті. Крім того, аналізований твір насичений значущими образами не тільки для самого поета, а й для будь-якого українця, адже Батьківщину неможливо уявити без вишневих садків, співу соловейків, сяйва чарівної зорі й, нарешті, без національної хати – осередку духовності нашого народу.

Як бачимо, тема української природи посідає важливе місце в Кобзаревому творчому доробку, що ввійшов у дитяче читання. Письменник не тільки захоплювався неперевершеною красою рідного краю, а й послідовно проголошував важливу ідею: люди, які живуть серед такої краси, заслуговують на гарне життя.

Отже, у своїх геніальних віршах, які ввійшли в коло дитячого читання, Тарас Шевченко висловив гнівний протест проти жорстокого кріпосницького світу; розкрив багатий внутрішній світ дитини; втілював одвічні мрії своїх співвітчизників про вільне, справедливе життя. І дуже добре, що маленькі українці ще з наймолодшого віку можуть долучитися до неповторного Шевченкового слова. Звичайно, потужний Кобзарів набуток не можна обмежувати завузькими рамками дитячої літератури. Проте й ті кілька поезій, які вивчаються на уроках літературного читання в початковій школі, можуть вельми багато дати для становлення громадян незалежної України.

Твори Т.Шевченка з дитячих років формують духовні почуття людини. Вони вчать любити рідну землю, відкривати її красу, розуміти її трагічне минуле, задумуватись над її майбутнім. Вони є засобом формування здатності у зображених подіях, картинах, образах бачити той підтекст, що виражають ці події, картини, образи, а відтак навчають розуміти естетичний смисл розповіді, картини, образу. А це і є основа естетичного ставлення до світу як такої риси людини, яка робить її духовно багатою, чутливою до людського болю і радості, формує турботу про долю рідного краю, вітчизни.

Прилучення до світу прекрасного є важливим чинником морального удосконалення особистості, а значить і суспільства. Чистою і чесною, гуманною і правдивою, працьовитою і товариською, сповненою власної гідності і пошани до всіх, хто працює, повинна бути людина світу. У такої щедрої на любов, добро, приязнь і взаємодопомогу людини є те, про що мріяв, до чого прагнув досягти всією своєю творчістю Тарас Шевченко.

Творами, що сприяють вихованню україномовної особистості можна назвати твори Тараса Григоровича Шевченка, тому що Великого Кобзаря справедливо називають поетом слова, пензля та співу. Під впливом його живописного слова в нашій уяві постають яскраві картини, образи, а саме слово звучить, як пісня. Тому й належить він до числа наймузичніших поетів світу. Тож не дивно, що переважна більшість поетичних творів Шевченка дістала друге, музичне життя. На тексти й мотиви "Кобзаря" композитори створили близько 500 творів. Засобами малярства, графіки, скульптури образ Шевченка та героїв його творів змалювали сотні митців.

Саме вчитель початкових класів має сприяти вихованню україномовної особистості, адже виховання найефективніше здійснюється через освіту, під час навчально-виховного процесу. Саме через освіту йде цілеспрямований процес соціалізації індивіда, його становлення як особистості та громадянина.

Тарас Григорович Шевченко не залишив якихось праць з педагогіки, але його геніальні поетичні й прозові твори насичені проблемами навчання і виховання, вони несуть виховний потенціал, спрямований на плекання національної свідомості, патріотизму, духовного збагачення особистості. Уся творчість Т. Шевченка пронизана ідеєю незалежності України, любові до неї, відданості своєму народу, злагоди в суспільстві. Сенсом його життя було служіння рідному народу, Батьківщині. Своїм геніальним талантом він намагався виховати і в читачів такої ж сили почуття любові й відданості їм.

Тарас Григорович Шевченко — центральна постать не лише в історії української літератури, а й у всьому культурному житті України. У Шевченкові ми і зараз бачимо нашого сучасника і соратника, він дорогий, близький нам своїм немеркнучим словом, бо слово це звеличує красу боротьби і перемоги, виховує найкращі людські почуття, закликає до дружби і творчого співробітництва народи світу. Творчість великого Кобзаря належить до вічно живих явищ, які не спиняються на тій точці, на якій застала їх смерть, але далі розвиваються вже в свідомості суспільства. Кожна епоха висловлює про них свою думку, і як би глибоко не зрозуміла вона їх, але завжди залишить наступній епіс сказати щось нове, і жодна не висловить усього остаточно.

Таким чином, говорячи про виховання національної самосвідомості особистості, у першу чергу, потрібно мати на увазі виховання в неї національно-патріотичних почуттів та усвідомлення себе як представника своєї нації, носія її культури, репрезентанта її історії.

Література

1. Варзацька Л. Навчання української мови розв'язанням мовленнєвих завдань у початкових класах // Українська мова і література в школі. – 2003. – № 4. – С. 46–50.
2. Ващенко Г. Виховання волі і характеру. – К.: Школяр, 1999.
3. Савченко О. Я. Літературне читання: підручник для 2 кл. – К.: Освіта, 2012. – С.89-93 .
4. Савченко О. Я. Читанка: підручник для 3 кл. – К.: Освіта, 2004. – Ч. II. – С. 24 – 25.
5. Савченко О. Я. Читанка: підручник для 4 кл. – К.: Освіта, 2004. – Ч. II. – С. 36 – 38.
6. Чабайовська М.І, Шароварко С.М. Використання інтерактивних технологій навчання на уроках літературного читання у початкових класах (на матеріалі творчості Т.Г.Шевченка): У кн. «Вічно живе слово Кобзаря» /Авт. вступ. ст. та упоряд. А. П. Каніщенко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. – 128 с.
7. Шевченко Т. Г. Кобзар. – Х.: ВД "Школа", 2014. – 576 с.: іл.

Борисовська Анна,

*студентка інституту педагогіки і психології
НПУ імені М.П.Драгоманова;*

науковий керівник – професор Г. В. Семеренко

ШЕВЧЕНКО – НЕЗЛАМНИЙ І НЕСКОРЕНИЙ

Анотація. У статті висвітлено життя і творчість Тараса Григоровича Шевченка під час заслання в Орській фортеці, вшанування пам'яті Шевченка в сучасному Оренбурзі, діяльність Меморіального музею-гауптвахти Т. Шевченка.

Ключові слова і формулювання: Тарас Шевченко, Орська фортеця, Оренбург, меморіальний музей-гауптвахта Тараса Шевченка в Оренбурзі.

В історії кожного народу є імена, які він свято береже у своїй пам'яті і з великою любов'ю та повагою передає з покоління в покоління. Є таке ім'я і у нашого народу — Тарас Шевченко. Не було і немає в Україні поета, який був би йому подібний. Не було у неньки України сина, який би так ніжно і віддано любив свій народ і так страждав за нього. Саме він зберіг і повернув народу його голос — українську мову. Для кожного з нас ім'я Шевченка є святим. Проте слава Тараса Григоровича не обмежується лише межами України, його ім'я знають і поважають в усьому світі.

Самому чудно. А де ж дітись?
Що діяти і що почать?
Людей і долю проклинать
Не варт, ей-богу. Як же жити
На чужині на самоті?
І що робити взаперті?
Якби кайдани перегризти,
То гриз потроху б. Так не ті,
Не ті їх ковалі кували,
Не так залізо гартували,
Щоб перегризти. Горе нам!
Невольникам і сиротам,
В степу безкраїм за Уралом.

*[Друга половина 1847, Орська
фортеця]*

5 квітня 1847 року за участь у Кирило – Мефодіївському товаристві Т. Шевченко був заарештований і відправлений до Петербурга. Було вирішено «Художника Шевченко за сочинение возмутительных и в высшей мере дерзких стихотворений, как одаренного крепким телосложением, определить рядовым в Оренбургский Отдельный корпус, с правом выслуги, поручив начальству иметь строжайшее наблюдение, дабы от него, ни под каким видом, не могло выходить возмутительных и пасквильных сочинений». Затверджуючи це рішення III відділу, Микола I власноручно збоку написав: «Под строжайший надзор и с запрещением писать и рисовать».

8 червня 1847р. Шевченка привезли до Оренбурга, де містився штаб Окремого Оренбурзького корпусу, звідти до Орської фортеці, де він мав відбувати солдатську службу. Почалися місяці принизливої муштри. В Оренбурзі поет познайомився зі своїми земляками Ф. Лазаревським і С. Левицьким, які стали його друзями й допомагали йому на засланні, в Орській фортеці — з польськими політичними засланцями І. Завадським, С. Крулікевичем, О. Фішером та ін. В Орську він порушив царську заборону писати. Свої нові твори він потай записував до саморобних "захалавних" зошитків. Наприкінці 1849 — на початку 1850р. він переписав ці "невільницькі" поезії в саморобну книжечку, яка згодом дістала назву "Мала книжка". В Орській фортеці поет написав 21 твір.

Шевченко внаслідок поганого харчування захворів на типову для ув'язнених та засланих хворобу – цингу, або скорбут, і був вміщений у лазарет. В листі до М. Лазаревського у Петербург 20 грудня 1847 р. Тарас Григорович писав: "Спіткала мене цинга лютая, і я тепер мов юв на гноїщі... Так мені тепер тяжко, так тяжко..." Через два місяці, 28 лютого 1848 р., Шевченко пише з Орська своєму другові Варварі Миколаївні Репніній: "Пугает меня настоящая болезнь скорбут". Дві тяжкі хвороби – ревматизм і скорбут, на які хворів у засланні поет, дуже підточили його серце, тим більше, що вони проходили в умовах надзвичайної моральної пригніченості і невимовних душевних мук. В листі до М. Лазаревського Тарас Григорович писав: "... опріче всіх лих, що душу катують, бог покарав мене ще й тілесним недугом..."

Згадуючи своє сповнене злигоднів життя, поет писав до В. Репніної, що при цьому його охоплює важке почуття, "от которого сжимается сердце и стынет грудь... Мое прошлое ужасно". Різке світло пекучого сонця пустелі згубно діяло на зір Т. Г. Шевченка. 1 лютого 1848 р. поет писав з Орської фортеці А. І. Лисогубу: "Лихо діється зо мною, та не одно, а всі лиха упали на мою голову. Одно те, що нудьга та безнадія давить серце, а друге – нездужаю з того дня, як привезли мене в цей край, ревматизм, цингу перетерпів, слава Богу, а тепер зуби і очі так болять, що не знаю, де дітись".

У 1848р. на клопотання Шевченкових друзів його включили як художника до складу Аральської описової експедиції, очолюваної О. Бутаковим. З жовтня 1848р. до травня 1849р. експедиція зимувала на острові Кос-Арал. Під час зимівлі Шевченко багато малював і написав понад 70 поезій. З травня експедиція продовжувала дослідження Аральського моря, наприкінці вересня повернулася до Раїма, а звідти до Оренбурга. На прохання Бутакова, Шевченка залишили в Оренбурзі опрацьовувати матеріали експедиції, де він написав 12 поезій. Там потоваришував з польськими засланцями, зокрема з Броніславом Залеським та штабс-капітаном К. Герном, який попередив Шевченка про наступний обшук і допоміг зберегти "Малу книжку".

23 квітня 1850р. Шевченка заарештували за порушення царської заборони писати й малювати. Після слідства в Орській фортеці його перевели до Новопетровського укріплення на півострові Мангишлак, куди він прибув у середині жовтня 1850 р. Цей новий арешт мав фатальні наслідки для поетичної творчості Шевченка на засланні: з обережності він змушений був припинити писати вірші і відновив поетичну діяльність тільки незадовго до звільнення (друга редакція поеми "Москалева криниця"). Проте, в ті роки він малював, написав кілька повістей російською мовою і розпочав щоденник. У Новопетровському укріпленні Шевченко створив, зокрема, серію викривальних малюнків "Притча про блудного сина", яка є одним із найвищих здобутків критичного реалізму в мистецтві середини XIX ст. Загалом же, всупереч царській забороні малювати (але з негласного дозволу безпосереднього начальства) на засланні він зробив сотні малюнків і начерків — переважно пейзажів, а також портретів і жанрових сцен. Сім років перебування в Новопетровському укріпленні — чи не найтяжчих у житті поета. Тільки співчуття таких гуманних людей, як комендант укріплення А. Маєвський та його наступник І. Усков, дещо полегшувало становище безправного солдата-засланця. 10 лютого 1855 р. Шевченко писав своєму товаришу, польському політичному засланцю Броніславу Залеському: "Верись ли, мне иногда кажется, что я и кости здесь свои положу, иногда... на меня находит такая жгучая, ядовитая сердечная боль, что я себе нигде места не нахожу, и чем далее, тем более эта отвратительная боль усиливается". Після смерті Миколи І (лютий 1855р.) друзі поета (Ф. Толстой та ін.) почали клопотатися про його звільнення. Та тільки 1 травня 1857р. було дано офіційний дозвіл звільнити Шевченка з військової служби зі встановленням за ним нагляду і заборонаю жити в столицях. 2 серпня 1857р. Шевченко виїхав із Новопетровського укріплення, маючи намір поселитися в Петербурзі, ще не знаючи, що в'їзд до столиць йому заборонено. Про це поет дізнався в Нижньому Новгороді, де йому довелося затриматися на

кілька місяців, поки віце-президент Академії мистецтв Ф. Толстой не виклопотав дозвіл на його проживання в Петербурзі.

У роки заслання Шевченко, як і раніше, працює в різних поетичних жанрах. Він пише соціально-побутові поеми – "Княжна", "Марина", "Москалева криниця", "Якби тобі довелось...", "Петрусь" та ін., історичні поеми й вірші – "Чернець", "Іржавець", "Заступила чорна хмара", "У неділеньку у святую" та інші вірші й поеми сатиричного змісту – "П. С.", "Царі". У ці роки свідомо стримує свій темперамент політичного сатирика. Та головний набуток його творчості 1847 — 1850 рр. — лірика. Лірика й особистого плану, в якій чільне місце займають вірші в народнопісенному дусі. За ідейно-художніми якостями і значенням в літературному процесі лірика Шевченка цього періоду — етап не тільки в його творчому розвитку, а й в українській поезії взагалі. Реалістичним психологізмом, відтворенням "діалектики душі", природністю поетичного вислову вона випереджала літературну добу й створювала ґрунт для дальшого піднесення української поезії наприкінці ХІХ ст. (І. Франко, Леся Українка). Значення "невільницької" поезії Шевченка в історії української літератури обумовлене також тим, що в роки 1847 — 1850, коли після розгрому Кирило-Мефодіївського товариства художнє слово на Східній Україні майже замовкло, він був чи не одноосібною активно діючою силою українського літературного процесу. Слід проте врахувати, що Шевченкова поезія періоду заслання могла реально впливати на розвиток літератури вже після смерті автора, коли більшу частину тих творів було опубліковано в "Кобзарі" 1867р. У Нижньому Новгороді Шевченко написав поеми "Неофіти", "Юродивий" (незакінчена), ліричний триптих "Доля", "Муза", "Слава" та доопрацьовував свої "невільницькі" поезії, які переписував у "Більшу книжку".

Шевченкові належить виняткова роль у формуванні української національної ідеології, зазначає Микола Жулинський. Як історіософ він викристалізував неординарний вектор і стиль нашої історії, надав їй сакрального відтінку, різко відкинувши конформістські моделі малоросійства чи колонізації.

Оскільки я сама народилася в Оренбурзі, це рідне місто мого батька, там проживає багато наших родичів, кілька слів про музей-гауптвахту Тараса Шевченка, як кажуть, з перших вуст.

У сучасному Оренбурзі Шевченка шанують і читають не менше, ніж в його рідній Україні. 9 березня 1989 року було відкрито Меморіальний музей-гауптвахту Тараса Шевченка. Це відкриття Л. Большаков, дослідник життя та творчості Т. Шевченка, приурочив до 175 річниці дня народження українського поета і художника. З того часу кожного року в місті влаштовується «Шевченківський березень», коли пам'яті митця приділяють особливу увагу: в школах та інститутах проводять свята та поетичні вечори,

приурочені Кобзареві, зустрічається українська діаспора, згадуючи великого революціонера та Україну, а музей-гауптвахта приймає особливо велику кількість відвідувачів. Ідучи музеєм, можна побачити експозицію, яка розкриває головні події за часів заслання Т. Шевченка. В коридорі двома рядами тягнуться репродукції та копії робіт Шевченка-художника, в основному оренбурзьких. Також у музеї є кімната подарунків з різних куточків світу, серед яких вишиті стародавні рушники, Кобзар в перекладі на японську та інші мови народів світу, інші роботи митців минулого та сьогодення.

Жителі Оренбурга пишаються цим музеєм, постійно долучаються до святкування пам'ятних дат Тараса, оберігають експонати і поповнюють його новими, завжди раді відвідувачам з України. Музей Тараса Григоровича Шевченка є містком дружби між російським і українським народами.

Тож можна сказати, що Тарас Григорович Шевченко своєю працею та буттям зробив неоціненний внесок у культуру та життя загалом не тільки України, а й інших країн світу, посіявши зерна духу свободи, національної ідентичності та гордості за свій народ.

Література

1. Большаков Л. "Все он изведаль...". Тарас Шевченко: поиски и находки / Л.Н.Большаков. – К. : Дніпро, 1988. – 543 с.
2. Ковалевський І.Р. Тарасова доля. – К., 1998.
3. Літературна енциклопедія. – К., 1983.
4. Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів у 12-и томах / Т. Г. Шевченко. – К.: Наукова думка, 2003. – Т. 6.

Світайло Вікторія,

*студентка інституту педагогіки і психології
НПУ імені М.П.Драгоманова;*

науковий керівник – доцент Чабайовська М.І.

Вплив Т. Шевченка на формування національної ідентичності українців (XIX – поч. XX ст.)

Анотація. На основі спогадів сучасників та інших джерел проаналізовано ініціативи громадських діячів щодо збереження національної пам'яті Т. Г. Шевченка в XIX – поч. XX ст.; подано характеристику ставлення до постаті Шевченка в радянські часи та сьогодні.

Ключові слова і формулювання: національна свідомість; процес формування національної ідентичності українців; вплив Т. Шевченка на формування національної ідентичності українського народу; творчість Т. Шевченка.

Обмеженість праць з цієї тематики та сучасні тенденції до об'єднання українського народу, окреслення «пантеону» національних героїв і формування політики пам'яті, на мою думку, зумовлюють актуальність цього дослідження. Проаналізувавши важливість постаті Шевченка для формування національної ідентичності українців, стає можливим дослідити інші консолідуючі постаті, які за радянських часів були забуті.

Серед проблем, що перейшли до нас із минулих століть, знаменуючи нашу історичну обтяженість і запізнілість, – проблема історичної пам'яті та національної ідентичності займає чи не найголовніше місце. Більшість європейських націй пройшло шлях утвердження своєї ідентичності принаймні ще у XVIII чи XIX ст., але торувати цей шлях на початку XXI ст. за часів інтеграційного форсажу – незрівнянно важка доля. Компасом на цьому шляху має бути національне саморозуміння.

Національна свідомість – це насамперед уявлення про себе як про національну спільноту, про націю. Коли особистість вважає себе частиною такої спільноти і усвідомлює особливі відмінні риси даної спільноти, можна стверджувати факт існування національної свідомості (ідентичності).

Оскільки в XIX ст., коли, власне, відбувався процес становлення національної свідомості українців як культурного феномена, він знаходив відображення передусім у літературній сфері.

Період, пов'язаний із Т.Шевченком і кирило-мефодіївцями, був одним із етапів переходу від провінційної до національної свідомості. Т. Шевченко постає справді центральною фігурою цього етапу, починається період «критичного усвідомлення». «Суть перелому, що його здійснює Шевченко, – стверджує Г.Грабович, – полягає, як на мене, не так у тематизованому змісті його слова, ... а в самому голосі, переоцінці суб'єкта, індивідуальності. Його новою універсальною концепцією людини можна було озброїтися проти гегемонії російського універсалізму...» [4, с. 91].

Сьогодні загальновідомо, що не тільки українська література, а й українське культурне та політичне життя і сам національний рух ХІХ ст. основним чином сформовані Шевченком. Однак, цілком очевидно, що його далекосяжний вплив характеризує не тільки силу його поезії, а й потреби, а разом з тим і політичне безсилля народу, речником якого він став. Коротко кажучи, історичний феномен Шевченка, крім усього іншого, ґрунтується на культурній готовності відповідної аудиторії та здатності письменника резонувати в лад з її колективним досвідом, емоціями та сподіваннями.

Об'єднавчі прагнення Шевченка виявились у концентрації його творчості навколо центру, яким є Україна, зосередженість на ідейному образі якої сягала такої всепроникності.

Згадаймо хоча б промовистий у цьому плані початок творчого шляху Шевченка, що збігся із знаменними подіями в його житті: викуп із кріпацтва, омріяна воля, Академія мистецтв, навчання у «великого Брюллова», входження в аристократичний світ Петербурга... Але в першому «Кобзарі» 1840 р., що написаний у цей знаменний період, не знайти жодного переживання. Натомість йдеться про Україну та її славне минуле. З цього приводу Ю.Барабаш пише: «...Ідея України – стрижень, осереддя національної концепції Шевченка, втілення національної ідеї як чинника національної свідомості українства» [1, с.17]. Тому не буде перебільшенням сказати, що Шевченкова «ідея України» повністю і без будь-якого спротиву вкладається в дискурс романтичного націоналізму ХІХ ст.

Поезія Шевченка була витвором літератури не лише високого художнього рівня, а й питомо національною, що активно формувала українську національну ідентичність. У ній він створив багатоспектний образ України, в якому важливими складниками є архетипні національні образи, насамперед природи, життєвого середовища. У Шевченка – це Дніпро, степ, розкидані на ньому «високі могили», пороги, синє море. Далі йдуть «живі образи» історичного й побутового характеру, що акумулюють етноісторичний зміст – козак, кобзар, дівчина-калина, сирота.

Формула П.Куліша, що визначила Шевченка «нашим першим істориком», стосувалася певної специфічної стадії розвитку національної свідомості. Її слушність полягала у протиставленні Шевченкової художньо-історичної творчості попереднім і сучасним поетові «малоросійським» історіографічним працям. Ті «завісою мальованою» закривали нашу «старосвітщину», аж поки Шевченко не розідрав тієї завіси, відкривши її землякам і всьому світові «немальовану» національну історію. Тим самим Шевченко знаменував якісно нове явище – виникнення і становлення власне українського заплідненого національною ідеєю історичного мислення [1, с. 17].

Натхненні і глибоко проникливі писання М.Костомарова про Шевченка як народного поета стали наріжним каменем усієї подальшої шевченківської рецепції: «...Для Шевченка завжди знайдеться місце в плеяді великих співців слов'янського світу. У художній він поступається таким поетам нашого племені, як Пушкін і Міцкевич, як взагалі він поступається їм освітою, – хоча її відсутність з лихвою компенсувалася силою його творчого генія. Проте життєвістю ідей, благородством і універсальністю почуттів, природністю і простотою Шевченко переважає їх. Його історичне значення полягає не в літературі, не в суспільстві, а в усій масі народу».

Значення Шевченка для українців яскраво виразив І.Франко у своїй останній статті, написаній для лондонського журналу «Славонік Ревю» з нагоди 100-літнього ювілею Кобзаря: «Доля переслідувала його в житті скільки лиш могла, та вона не зуміла перетворити золота його душі на ржу, ані його любові до людей в ненависть і погорду, а віри в Бога у зневіру і песимізм. Найкращий і найцінніший скарб доля дала йому лише по смерті – невмирущу славу і все розквітаючу радість, яку в мільйонів людських сердець все наново пробуджуватимуть його твори. Отаким був і є для нас, українців, Тарас Шевченко».

В іншій статті, опублікованій у 1956 р. у київському збірнику «Літературна спадщина. Іван Франко», він пише: «Слово великих поетів тим, власне, велике і віковичне, що не зупиняючись на поверхні, на шаралупці, на тимчасових формах явищ, захоплює їх у суть, те, що в них вічне і загальнолюдське, і через те воно в душі кожного чоловіка зуміє збудити відгук та співчуття, ...вказати ясний шлях» [7, с.16].

М.Драгоманов з його послідовним світоглядним позитивізмом, по суті, першим виступив проти ідеологізації Шевченка. Його стаття «Шевченко, українофіли і соціалізм» була відповіддю на намагання Ф.Вовка виснувати з Кобзаря мало не марксистський світогляд: «Із однієї печі та не одні речі. Шевченко ніколи не був «сепаратистом». Шевченко – ворог Росії і Польщі й козако-український республіканець. Шевченко – ворог Росії. Шевченко – мирний патріот. Шевченко – пророк «своєї хати і

своєї мудрості». Шевченко – не соціаліст і не революціонер, а законний австрійський поступовець. Шевченко – Христос і Беліял. Шевченко – для посвячених і непосвячених. Так завше з пророками» [6; 579].

Шевченко був свідомий великого націотворчого потенціалу, закладеного в пробудженні національної історичної пам'яті. Відповідним мотивам належить одне з найприкметніших місць у його творчості. При цьому вони не залишаються незмінними, безперечна еволюція як їх концептуального змісту, так і художнього вислову – від невеликих поем-фресок раннього періоду («Іван Підкова», «Тарасова ніч» та ін.) до творів «трьох літ», в яких поглиблюється рецепція історії України, приходять розуміння її трагічної сутності, що з особливою силою виражено в містерії «Великий льох». У пізнього Шевченка зберігається ця свідомість трагічної сутності української історії, але з'являється прагнення спокійніше з'ясувати причини такої її долі:

Україно!
Мій любий краю неповинний!
За що Господь тебе кара,
Карає тяжко?

Тут слід зазначити, що в Шевченка, як і в інших українських романтиків, історія України зводиться до Козацької України і розпливається епоха великокняжої Київської Русі. Єдиним поривом до світу давньої Русі були переспіви плачу Ярославни із «Слова о полку Ігоревім», здійснені у ключі української міфології та фольклору.

Окрім всього вище переліченого, Шевченкова поетична творчість виражала інтереси найширших мас українського народу, закликала їх до боротьби за своє національне визволення. У рукописних списках і друкованих виданнях твори Кобзаря проникали в саму гущу народу, формуючи його національну свідомість і поширюючи мовно-літературну лексику, зрозумілу всім українцям.

Полум'яні поезії Тараса Шевченка вже восени 1848 р. лунали на барикадах Львова, підносячи бойовий дух повстанців проти Австрійської монархії. Прогресивні українські громадсько-політичні діячі Галичини прямо проголошували в той час: «Якщо хочемо озброїтися силою, давайте прислухаємось до громогласного Шевченка» [5; 43].

З іншого боку, в структурі Шевченкового світогляду ясно проглядається міфологема «Петербург – імперія – зло» як пояснення становища України. Це можна проілюструвати віршем «Якось-то йдучи вночі...», датованим листопадом 1860 р.:

Якось-то йдучи вночі
Понад Невою... Та, йдучи,
Міркую сам-таки з собою:
«Якби-то, – думаю, – якби
Не похилилися раби...
То не стояло б над Невою
Оцих осквернених палат!
Була б сестра! І був би брат!
А то... нема тепер нічого...
Ні Бога навіть, не півбога.
Псарі з псарятами царять,
А ми, дотепні доїжджачі,
Хортів годуємо та плачем».

Шевченко ніби викладає «суму» наскрізних філософських проблем всієї своєї творчості: царі й раби, знеболення-осквернення світу з відповідним розпадом людських зв'язків (ні «сестри», ні «брата»), плюс мотив відповідальності за впокорення злу: «раби» самі винні в тому, що «похилились», отожд на іншу долю, окрім як «годувати хортів» та «плакати» і не заслужили.

Цей мотив найповніше розроблений у містерії «Великий льох», де три білі пташки – три дівочі душі – приречені блукати світом, доки Україна перебуває у своєму нинішньому закріпаченому стані, чи, символічною мовою висловлюючись, доки Москва не розкопає «великого льоху» – української колективної пам'яті. І все це за гріхи, вчинені не зумисне і не свідомо, пов'язані з такими переломно-драматичними епізодами української історії, як Переяславська угода, погром Батурина Петром I після Полтавської битви і тріумфальна подорож Катерини II Україною після зруйнування Запорізької Січі та суцільного закріпачення краю. Нерозуміння дівчатами як історичного, так і метафізичного змісту тих подій, випадковими свідками яких вони стали, за Шевченком нітрохи не звільняє їх від відповідальності перед лицем негайного і суворого Божого суду.

Однак, як бачимо, пристрасна поезія Шевченка не обмежувалася оплакуванням героїчного минулого і вказуванням на винуватців. Вона пробуджувала національні почуття і давала бачення майбутнього, що є основною національною ідеєю.

Дійсно, вплив Шевченка на формування національної ідентичності бачимо навіть у його інтуїтивному розумінні співвідношення між собою та «уявною спільнотою», про яке свідчить автохарактеристика: «Історія мого життя становить частину історії моєї Батьківщини». Т.Шевченко і нині відіграє важливу роль в суспільному житті, залишається втіленням

українства. Як і в XIX ст., зараз ми усвідомлюємо себе як єдину націю саме через його спадщину.

Література

1. Барабаш Ю. Історіософія Тараса Шевченка // Слово і час. – 2004. – № 3. – С.17.
2. Барка В. Правда Кобзаря. – Нью-Йорк: Пролог, 1961. – 350 с.
3. Гальченко С. Великий Кобзар – націєтворець // Урядовий кур'єр. – 2005. – № 43. – С. 11.
4. Грабович Г. До питання про критичне самоусвідомлення в українській думці XIX століття: Шевченко, Куліш, Драгоманов // Сучасність. –1996. – № 12. – С. 90-96.
5. Українське питання в Російській імперії (кінець XIX – поч. XX ст.): колективна наукова монографія в трьох частинах // відп. ред. д.і.н., проф. В.І.Сабей. – К., 1999. – 203 с.
6. Грабович Г. До історії української літератури: дослідження, есеї, полеміка. – К.: Критика, 2003. – 631 с.
7. Одарченко П. Світова слава Шевченка (Т.Г.Шевченко в світовій критиці): до 150-річчя з дня народження поета. – Чикаго, Укр. публ. - наук. ін.-т, 1964. – 55 с.

ДОПОВІДІ, ВИГОЛОШЕНІ НА СТУДЕНТСЬКІЙ НАУКОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ В ІНСТИТУТІ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Шокотько Марина,

*студентка інституту педагогіки і психології
НПУ імені М.П.Драгоманова;*

науковий керівник – доцент Чабайовська М.І.

Тарас Григорович Шевченко – художник

Анотація. У статті подано інформацію про діяльність Т. Г. Шевченка як художника, зроблено аналіз окремих аспектів художньої творчості Тараса Григоровича.

Ключові слова і формулювання: Т. Г. Шевченко - художник, навчання в Академії мистецтв, українське образотворче мистецтво, основоположник критичного реалізму в українському мистецтві, зачинатель і перший видатний майстер офорту у вітчизняному мистецтві, серія картин під назвою "Живописна Україна", робота в Київській археографічній комісії.

Щедра й невичерпно родюча українська земля подарувала вселюдському сузір'ю геніїв негасимого Світоча - Тараса Шевченка, Тираноборця і Пророка, Речника волі, який поставив на сторожі біля своїх земляків, "рабів німих", вогненне слово, а в "Заповіті" дав їм наказ: "Кайдани порвіте!"

Поява Шевченка - поета і художника, митця і борця, що став символом української нації, - була зумовлена всім ходом історичного і духовного розвитку України з її тривалою, сповненою драматизму, героїчною боротьбою за волю.

Багато сказано про велич Тараса Григоровича Шевченка, Кобзаря, котрий став живим символом національної єдності, консолідації українського народу. І дотепер його життя, творчість аналізуються, осмислюються вченими-шевченкознавцями, бо невизначеностей, спірних питань у шевченкознавстві ще багато.

Відомо, що поезія і живопис тісно пов'язані між собою. Однак особливості кожного з цих видів мистецтва здавна цікавили теоретиків і шанувальників мистецтва, виливалися в дискусії про те, який з них є впливовішим, сильнішим. А відомий художник Леонардо да Вінчі зробив висновок, що "малярство – це німа поезія, а поезія – промовисте малярство". Не випадково в історії світової культури поєднання в одній особі живописця і поета зустрічається часто. Очевидно, це доля щедро обдарованих творчих натур, яким тісно в межах одного виду мистецтва. До таких відноситься і Т.Шевченко.

Природа щедро наділила кріпацького сина не лише поетичним генієм, а й талантом художника, які ніколи не зраджували йому, навіть у години страждань і тяжкої неволі. Для Шевченка малювання стало потребою, вираженням його творчого духу. У Шевченку поєднувалися і боролись водночас поет і художник. Про свою пристрасть до писання і малювання Кобзар оповів у вірші "А.О. Козачковському":

...Було куплю
Паперу аркуш. І зроблю
Маленьку книжечку. Хрестами
І везерунками з квітками
Кругом листочки обведу.
Та й списую Сквороду
Або «Три царіє со дари».

Тарас Григорович Шевченко як художник займає одне із найпочесних місць в українському образотворчому мистецтві. Він був одним із перших художників, які проклали новий реалістичний напрям. Тому його вважають основоположником критичного реалізму в українському мистецтві. Загальновідомо, що Шевченко був одним із зачинателів і першим видатним майстром офорту у вітчизняному мистецтві. Сам він прекрасно володів всіма відомими тоді засобами графічного зображення.

Обдарований від природи хлопчина рано відчув тягу до малювання. Ще змалку крейда і вуглинка були для нього неабиякою радістю. Все ними малює: стіни, лави, стіл в хаті і на дворі, в себе і у гостях. Якось прийшла

сестра Катерина з панщини і не впізнала своєї хати: візерунками розмальовані стіни, долівка і навіть призьба. Хлопець любив зображувати птахів, звірів, людей. Коли юний художник намалював п'яного дяка, то був ним покараний.

Бажаючи оволодіти мистецтвом живопису, він звертається до шляхетних дяків-живописців, які в основному заставляють прислужувати їм. Талант художника проявився рано, значно раніше, ніж талант поета. Якщо перші літературні спроби припадають на 1836-1837 роки, то найбільш ранній малюнок, що дійшов до нас і відомий під назвою "Погруддя жінки", або "Жіноча голівка" датований самим автором ще 1830 роком. З цієї юнацької роботи і розпочалася творчість видатного художника.

Саме у Вільно, в "доширяєвський" період розвитку Шевченка як художника, під впливом (у тій чи іншій мірі) вчителів-художників Верби, Рустемаса, Лампі, Смаковського були закладені основи його художньої майстерності. Свідченням того є малюнки митця, зокрема, "Погруддя жінки".

Юний Шевченко прибув у лютому 1831 року до столиці Російської імперії Петербурга, подолавши разом з іншими кріпаками пана Енгельгардта сотні верст глибокими снігами Прибалтики і російської Півночі. З цього часу почалося його тривале столичне життя, сповнене боротьби за існування, незгасного бажання стати вільним, вивчитися на професіонального художника.

Із спогадів очевидців: на вулицях Петербурга з'явилася валка втомлених людей. Один хлопчина звертав на себе увагу тим, що, незважаючи на зимову пору, був майже босий. На одному чоботі підошва відпоролася і була прив'язана мотузкою. Це був кріпак поміщика Енгельгарда Тарас.

У Петербурзі доля Шевченка круто змінилася. Пан вирішив мати власного кваліфікованого майстра і 1832 року віддав Шевченка у майстерню на навчання до одного з кращих художників В.Ширяєва, законтрактувавши його на чотири роки. У 1836 році закінчився термін контракту, але Шевченко залишається у Ширяєва, очевидно, вже в ролі найманого робітника-підмайстра.

Енгельгардти володіли великою бібліотекою. Ймовірно, Шевченко користувався нею за дозволом і порадою Софії Григорівни в час, коли господар був на службі. Про його любов до книжок писав Пантелеймон

Куліш: "...Не було книжки живої і животворящої, щоб йому в руки не попала та й лежала в нього не прочитана. Пушкіна він знав напам'ять..., а Шекспіра возив з собою, куди б не їхав".

Прийоми, що влаштовувалися в Енгельгардтів, давали можливість козачкові ближче спостерігати манери панства. Решта челяді бачили лиш стайню, кухню, а Тарас більш-менш вільно ходив по всьому будинку, дивився картини, гортав книжки. На балах він не лише подавав склянки з водою чи колоди карт, але й спостерігав за художниками, музикантами, вченими, поетами, слухав їхні розмови, переймав панські манери...

Далі в його житті буде зустріч з Сошенком у Літньому саду та знайомство з Брюлловим.

Нестача денного часу і заклопотаність, бажання стати справжнім художником змушували Шевченка в білі ночі виходити в Літній сад і змальовувати статуї. Тут відбулася перша зустріч Тараса зі своїм земляком художником І. Сошенком, який зацікавився обдарованим юнаком і вирішив допомогти йому. І.Сошенко давав поради і консультації художнику-початківцю, знайомив його з видатними діячами російської і української культур – Карлом Брюлловим, Василем Григоровичем, Олексієм Венеціановим, Василем Жуковським, Євгеном Гребінкою, спільними зусиллями яких талановитого кріпака було викуплено з кріпацтва.

Звільнення дало право Шевченку вступити до Академії мистецтв. Він став одним з найулюбленіших учнів Брюллова. Тарас переходить з класу в клас в числі найкращих учнів. У малярстві він робить дедалі помітніші успіхи. За час навчання в Академії мистецтв його тричі нагороджують срібною, а потім золотою медалями за малюнки з натури і живописні твори. Тарас Шевченко мріяв поїхати в казкову Італію, щоб познайомитися із шедеврами малярства, скульптури і архітектури. Та академія послала іншого, а власних коштів на таку подорож у Шевченка, звісно, не було. Друга заповітна мрія – повернутися назавжди в Україну.

У 1843 році Тарас Григорович приїхав в Україну. Під час подорожі любов до рідного краю наштовхнула його на створення цілої серії картин під назвою "Живописна Україна", на яких відображено історичні місця, побут і природа країни. Уміння інтерпретатора історії Шевченко виявив у трьох офортах серії "Живописна Україна" – "Дари в Чигирині 1649 року", "Судня рада" і "Старости", на яких відображено історичні місця, побут і природу країни. Повернувшись в Петербург, він завершує навчання в

Академії мистецтв, видає на власні кошти і поширює альбом під назвою "Живописна Україна".

Згодом Шевченко знайшов роботу в Київській археографічній комісії. Художникові довелося побувати у різних місцях України, де він змальовував й описував історичні пам'ятки. З часу його подорожей залишилося чимало акварелей, простих і природних за своїми сюжетами.

У 1845-1847 роках Тарас Григорович створив ряд портретів, які переконливо свідчать про зростання художника, про поглиблення психологічної характеристики образів. Портретам належить велике місце в Шевченковому доробку. Він почав працювати над ними ще кріпаком. В академії продовжував роботу в цій галузі. Незабаром він стає одним із відомих і популярних портретистів. Створені ним образи відзначаються невимушеністю, природністю, вдалою композиційною побудовою і свіжістю барв, намаганням дати психологічну характеристику людині.

Т. Г. Шевченко також зробив великий внесок у розвиток побутового жанру і став його основоположником в українському мистецтві. Особливо хвилювало художника підневільне, часто трагічне становище жінки.

Шевченка без перебільшення можна назвати геніальним художником. У його картинах відбилася вся глибина і самобутність його особистості.

Небагато з тих, кому випало безсмертя, здобули його такою дорогою ціною, як Тарас Шевченко. Доля не шкодувала для нього найжорстокіших випробувань і страждань. Прожив Шевченко лише 47 років, з них 25 – у кріпосному рабстві, 10 – у тюрмах та на засланні. А решту – постійно перебував під недремним жандармським оком, воюючи із нестатками. Помер він самотнім у казенній комірчині, не здійснивши навіть природної людської мрії про сімейний затишок у власному домі.

Це прекрасно, що нині ми повертаємо собі національну самосвідомість під знаком Шевченка. Бо Шевченко був гуманістом та інтернаціоналістом й не мав він ані краплини національної зарозумілості чи упередженості проти інших народів, і Україну любив, за неї стояв непохитно, і себе віддавав не тому, що хотів її підняти над іншими народами, а тому, що хотів бачити її рівною з іншими у сім'ї світовій - "сім'ї вольній, новій".

Т. Шевченко відомий у світі в першу чергу як художник слова, однак це аж ніяк не забирає його слави як художника. Пам'ятаймо про це!

Уявлення про внесок Кобзаря в скарбницю української культури буде неповним, якщо не познайомити учнів початкових класів зі спадщиною Шевченка-художника як на уроках, так і в процесі проведення позакласних заходів. Певно, слово «художник» мало б посідати перше місце у його життєписі, бо саме завдяки цьому таланту Шевченко здобув волю й перед ним відкрився широкий світ.

Література

1. Автопортрети Тараса Шевченка: [Альбом / Упоряд. і авт. вступ. ст. Л.В.Владич]. – К.: Мистецтво, 1973. – 79 с.: іл.
2. Мистецька спадщина: У 4 т. / Редкол.: О.І.Білецький та ін. – К.: Вид-во АН УРСР, 1961-1963. – Т.1-4.
3. Офорти Тараса Шевченка: Альбом репрод. / Авт. тексту та упоряд. В.Касіян. – К.: Мистецтво, 1964. – 158 с.: іл.
4. Тарас Шевченко: Живопис. Графіка: Альбом / Авт. вступ. ст. та упоряд. Д.В.Степовик. - К.: Мистецтво, 1986. – 175 с.: іл.
5. Чабайовська М. І., Кархут О. І. Організація проектної діяльності молодших школярів у процесі проведення позаурочної роботи з літературного читання / М. І. Чабайовська, О. І. Кархут // Початкова школа. – 2014. – № 2. – С. 4 – 9.

Світайло Вікторія,

*студентка інституту педагогіки і психології
НПУ імені М.П.Драгоманова;*

науковий керівник – доцент Чабайовська М.І.

Шевченківські місця на Черкащині

Анотація. У статті відтворено пам'ятні місця Черкащини, пов'язані з іменем Т. Г. Шевченка.

Ключові слова і формулювання: Національний заповідник «Батьківщина Тараса Шевченка», Канів – місце вічного спочинку Поета, музей-заповідник „Могила Т. Г. Шевченка”, народний музей Кобзаря „Тарасова світлиця”, сучасний музей Тараса Шевченка на Тарасовій горі.

Понад 50 пам'ятних місць Черкащини пов'язані з іменем Т. Г. Шевченка.

Тарас Григорович народився у Моринцях, а на Чернечій горі поблизу Канева знайшов свій вічний спочинок.

Шевченко долею пов'язаний не тільки зі Звенигородщиною, Канівщиною і Чигиринщиною, а його стежки в різні часи й за різних обставин пролягли й іншими краями Черкащини. Тарас Григорович фізично не бував тільки в кількох районах Черкаської області.

Національний заповідник „Батьківщина Тараса Шевченка” – край, де народився геній

В Моринцях, Шевченковому, Будищах сьогодні діє унікальний Національний заповідник «Батьківщина Шевченка», який був створений у 1992 році. Саме тут відтворені батьківські хати Поета, бережно зберігаються хата дяка, в якій навчався грамоти малий Тарас, маєток пана Енгельгардта, де він служив козачком, віковічні липи і дуби, в дуплах яких Шевченко ховав свої перші малюнки. Тут, у Шевченковому, діє прекрасний музей Кобзаря, в якому представлений його рід, показано все те, що відноситься до його дитинства. Окрасою заповідника є роботи скульптора Анатолія Куща „Мене там мати повила”, „Тарас малює”, „Мені тринадцятий минало”, „Тарас мандрує”.

Моринці

9 березня 1814 р. у жителів с. Моринців Григорія Шевченка та його дружини Катерини народився син Тарас. З'явився на світ він у хаті свого діда по матері Якима Бойка. Жила сім'я в хаті кріпака Колесника (Копія), якого було заслано до Сибіру. Незабаром сім'я Шевченків переїхала до Кирилівки (тепер с. Шевченкове). У дитинстві Тарас часто ходив у Моринці в гості до діда та бабусі. Кілька разів відвідав Моринці Т. Г. Шевченко у зрілому віці (1843, 1845, 1859 роки). Згадка про село є в повісті «Княгиня». У 1989 р. до 175-річчя поета відновлено хату діда Я. Бойка та хату Копія. У 2006 р. відкрито пам'ятник Матері, Катерині Шевченко.

Шевченкове

Восени 1822 року, прагнучи, щоб Тарас вийшов у люди, батько віддав його в науку до сільського дяка Павла Хомича Рубана в с. Кирилівку. Село, в якому пройшло безрадісне дитинство Т. Г. Шевченка.

Легенда розповідає, що Шевченкове (до поч. ХІХ ст. – Керелівка, до 1929 р. – Кирилівка) було засноване козаком Керелом, який першим оселився на узліссі біля р. Вільшанки. Вперше згадується село близько 1618 р. З 1828 р. Кирилівкою володів П. В. Енгельгардт, у якого Т. Шевченко служив козачком. Майбутній поет прожив у Кирилівці 14 років. Побував він тут у 1843, 1845, 1859 роках.

Залишившись круглим сиротою, Тарас спочатку жив у дяка Павла Шевченка, а потім його забрав до себе дяк Петро Богородський.

Тут тринадцятирічний Тарас «пас ягнята за селом», у цей час прийшло до нього перше дитяче кохання до сусідської дівчини Оксани Коваленко. Тоді ж проявляється неабиякий хист Тараса до малювання. Вуглиною чи крейдою малює він на стінах, дверях, дошках, де тільки можна було вмістити образ, що поривався на волю з його дитячої уяви.

До цього часу збереглася дякова хата, де навчався грамоти малий Тарас. На місці старої батьківської хати ще в дореволюційні часи родичі поета встановили млинове колесо з написом: «Тут була хата Тараса Гр. Шевченка». Зараз ця хата відновлена. 1939 р. було відкрито Літературно-меморіальний музей поета. Шевченко згадує рідне село в повісті «Княгиня», «Автобіографії»,

листах, багатьох поетичних творах. Воно відображене в образотворчій спадщині митця.

Вільшана

Прийшовши у Вільшану до попа за дозволом вчитися малювати, 14-літній Тарас стає у панському домі козачком. У містечку Вільшані Шевченко жив у 1828-1829 роках, коли був козачком П. Енгельгардта. Бував він тут і у 1843-1845 роках, а також у 1859 році. Вільшана згадується у творах поета 16 разів. Тут Шевченко отримав перші уроки живопису у Стефана Превлоцького.

Будище

Проживши рік у Вільшані, Тарас служить козачком пана Енгельгардта у селі Будище. Коли Тарас козакував у П. Енгельгардта, він скрізь їздив за своїм паном, бував разом з ним у селах Вербівка та Вононівка, що належали до панського маєтку.

У Будищі Шевченко жив у 1829 р. Про це засвідчує меморіальна дошка, встановлена на будинку Енгельгардта, який зберігся до нашого часу. Сьогодні в цьому будинку знаходиться восьмирічна школа, де організована музейна кімната Т. Г. Шевченка. Біля школи зберігся парк, в якому ростуть 800-літні дуби. Серед них є й дуб Тараса Шевченка, в дуплі якого, за переказами, Тарас ховав свої малюнки. Будище згадується в поемі "Гайдамаки".

Зелена Діброва

У дитинстві Тарас часто бував у сестри Катерини, яка вийшла заміж за кріпака Антона Красицького і жила в селі Зелена Діброва. Після смерті батьків сестра замінила йому рідну матір. Завдячуючи їй Тарас відчув тепло материнського серця і зобов'язаний найкращим враженням свого дитинства. Бував поет в Зеленій Діброві і у 1845, 1847, 1859 роках. 2006 р. на могилі К. Красицької відкрито пам'ятник.

Черкаси

Тарас Шевченко вперше побував в Черкасах у 1845-1846 роках. Ще один раз відвідати місто поету довелося за трагічних для нього обставин, коли за наказом черкаського земського справника В.О. Табачникова його було заарештовано і доставлено в Черкаси, де він жив під наглядом поліції з 18 по 22 липня 1859 року.

У Черкасах у поета були і щирі друзі. На клопотання родини Цибульських Тарасові дозволили жити в їхньому будинку, спілкуватися з жителями міста, представниками місцевої інтелігенції.

Цей історичний будинок у перебудованому вигляді зберігся до наших днів. На його першому поверсі до 175-річчя з дня народження поета відкрито музей Шевченкової книги, в якому зібрані численні видання „Кобзаря” та інші твори митця на різних мовах світу.

Гуляючи берегом Дніпра, що нині залитий морем, зробив тушшу малюнок з підписом – „У Черкасах”.

Тут Шевченко написав вірші: „Сестрі” і „Колись дурною головою...”. Згадки про Черкаси є в поемі „Гайдамаки”, п’єсі „Назар Стодоля”, в Шевченкових листах.

Городищенський район

Городище, Мліїв

Т. Шевченко відвідав Городище у вересні 1843 року, коли гостював тут у матері С. Гулака-Артемовського. У червні – липні 1859 року він двічі приїздив до Городища. Тут він побував на цукроварні, збудованій між Городищем і Млієвом фірмою „Брати Яхненки і Симиренко”. Коштом Платона Симиренка у 1860 році видано „Кобзар”. У Млієві зберігся будинок Симиренків, в якому зупинявся поет.

Драбівський район

Мойсівка

У цьому селі у ХІХ ст. стояв розкішний палац поміщиці Т. Г. Волховської, який сучасники називали „українським Версалем”. Тут влаштовувалися бали, на які збиралося товариство освічених, обдарованих людей. Т. Г. Шевченко у Мойсівці бував тричі. У Мойсівці він потоваришував з племінником поміщиці художником Яковом де Бальменом, О. Капністом, О. Афанасьєвим-Чужбинським, закохався у Г. Закревську.

Звенигородський район

Звенигородка

Шевченко був у Звенигородці у 1823-1824 роках, коли разом з батьком привозив сюди сіль на продаж. Був у цьому місті до заслання. Згадував Звенигородку у своїх творах „Прогулка с удовольствием и не без морали”, „Варнак”, у „Щоденнику”. У 1982 році на привокзальній площі міста встановлено пам’ятник поету. Його ми бачимо молодим і натхненним.

Пединівка

За спогадами троюрідного брата поета Варфоломія Шевченка, малий Тарас у пошуках кінця світу й місця, „де небо впирається в землю”, ходив до с. Пединівки. Бував він тут й у 1828-1829 роках, коли служив козачком пана П. Енгельгардта і супроводжував його у поїздках. У Пединівці з 1840 році жила подруга дитячих років Тараса Оксана Коваленко, яка вийшла заміж за кріпака К. Сороку. Поет присвятив їй поему „Мар’яна-черниця”. Згадує її й у віршах „Мені тринадцятий минало”, „Три літа”, „Ми в купочці колись росли...”.

Келеберда

На околиці села, де влітку 1859 року Тарас Шевченко намалював етюд „Коло Канева”, навпроти Тарасової гори встановлено пам’ятний знак – на гранітній брилі зображено постать Кобзаря, начерки його етюда та фрагмент з вірша „Гори мої високії”.

Межиріч

Т.Г. Шевченко приїздив у село в 1859 році. Він хотів придбати у поміщика Парчевського ділянку землі між Каневом і Пекарями для будівництва житла. Поет відвідав ярмарок, який проходив у Межиричі, спілкувався з селянами, замалював краєвиди. Як спомин про приїзд до села, Тарас Шевченко залишив малюнки „Понад Россю”, „У Межиричі”.

Монастирок

У серпні 1845 року Тарас Шевченко їздив у село Трахтемирів, про що є згадка у поезії „Сон” та у повісті „Близнята”. У цей же час він відвідав і село Монастирок. Згадка про це село є в поезії „Сон”.

Пекарі

Люди на цій землі жили здавна. Про це свідчать численні поселення різних часів, виявлені поблизу села. На Княжій горі біля Пекарів знаходилося давньоруське місто Родень. Жителі села брали участь у Коліївщині.

Тарас Шевченко побував в Пекарях під час свого останнього візиту в Україну влітку 1859 року. Після повернення із заслання Тарас Шевченко нічого так пристрасно не бажав, як мати власну оселю, в якій міг би знайти сімейне щастя. Мрія мати власне житло домінує в останніх його віршах.

У 1859 році Шевченко приїхав в Україну, щоб побачитись із родичами, земляками й обрати місце для будівництва хати. Разом із братом Варфоломієм вони вибрали таке місце – поблизу Канева, на горі, понад Дніпром. Наступного року Тарас Григорович надіслав братові із Петербурга архітектурний проект хати, зроблений власноруч, і супровідні листи: „Посилаю тобі нашвидку зроблений план хати. Поміркуй і роби, як сам знаєш. Мені тільки треба, щоб робоча була дубова та круглий ґанок скляний на Дніпро” (з листа до Варфоломія Шевченка від 18.02.1860 р.).

Прохорівка

Шевченко був у с. Прохорівці влітку 1859 року, коли гостював у М. Максимовича на хуторі Михайлова Гора. Він ходив у село, малював, розмовляв з селянами. З малюнків цього періоду відомі три: „Коло Канева”, портрети М. Максимовича та його дружини Марії Максимович, вродою якої щиро захоплювався. Тут Шевченко почав писати поему „Марія”. У Прохорівці і досі росте „Дуб Шевченка”, під яким він любив відпочивати.

Корсунь-Шевченківський

Стародавній Корсунь з повним правом носить у своїй сьогоднішній назві ім'я Шевченка. Ще в дитинстві Тарас бував у цьому місті. Був він тут і 1845 року. Приїжджав сюди влітку 1859 року до троюрідного брата Варфоломія Шевченка, який служив управителем маєтку князя Лопухіна. Ходив у парк, милувався Россю. Виконав малюнки: „У Корсуні”, „Дерева”, „Понад Россю”. Спілкувався з І. М. Запорожцем, учасником повстання Київської козаччини, мав намір одружитися з служницею Харитиною Довгополенко. Згадки про Корсунь є в поемах „Гайдамаки”, „У Корсуні”, „Узлісся” і в Шевченкових листах.

Перебуваючи в Корсуні в різні роки, Тарас Шевченко побував в селах Гарбузин, Стеблів, Шендерівка.

Лисянка

Лисянка увійшла в життя Т. Шевченка ще з дитинства. Сюди він утік від дяка Петра Богородського до учителя живопису диякона Єфрема, шукаючи собі вчителя малювання. Але, не витримавши „науки”, яка зводилася до розтирання фарби та носіння води до школи, через три дні Тарас залишає дяка. Шевченко приїжджав у Лисянку в 1843 і 1845 роках. Згадував містечко в повісті „Прогулка с удовольствием и не без морали”, поемі „Гайдамаки” (розділ „Бенкет у Лисянці”).

Тальне

У Тальному Шевченко був у 1845 р. Згадка про це містечко є в повісті „Прогулка с удовольствием и без морали” та в Шевченковому листі (січень 1854 р.) до Броніслава Залеського, польського історика, художника, учасника польського визвольного руху, з яким Шевченко заприятелював у засланні.

Умань

В Умані Шевченко бував в дитинстві, коли їздив з батьками чумакувати. Був він в Умані і відвідав славнозвісний парк „Софіївку” восени 1845 року. Поет описав визволення Умані гайдамаками в поемі „Гайдамаки”. Згадка про місто є в повісті „Княгиня”, поезії „Холодний Яр”, повісті „Прогулка с удовольствием и без морали” та інших творах.

Мошни

Вперше в повітовому містечку Мошни Т. Шевченко ймовірно був влітку 1843 р. Він гуляв по парку Воронцова, був біля башти Святослава. Про це є запис у його „Щоденнику” від 07.09.1857 р. Тоді ж він відвідав Мошнівський монастир, про який згадував у повісті „Близнець”. Перебуваючи в Мошнах у 1859 році, Тарас Григорович Шевченко зупинявся на постоялому дворі, що в будинку Нагановського. Це був вимушений приїзд, пов’язаний з арештом поета. Тут він зробив малюнок „Краєвид у Мошнах”, написав два листа до М. В. та М. О. Максимовичів. У Мошнах відбулася зустріч Шевченка з учнем першої Київської гімназії Василем Маслієм (Масловим), палким прихильником творчості Шевченка і майбутнім автором його першої біографії.

Чигиринський район

Холодний Яр

Про лісове урочище Холодний Яр малий Тарас чув від діда Івана, який згадував про народне повстання „Коліївщину”. У 1843 та 1845 роках Шевченко побував у Холодному Яру. Зробив малюнок „Мотрин монастир” (1845). Холодний Яр оспівав у поезії „Холодний Яр” та поемі „Гайдамаки”.

Чигирин

У м. Чигирині, колишній столиці козацької України, Т. Шевченко побував у 1843 та 1845 роках. Він цікавив його як місто, пов’язане з життям і діяльністю Б. Хмельницького. Під враженням від перебування в Чигирині він створив малюнок „Дари в Чигирині 1649 року” та офорт під такою ж назвою, малює краєвиди: „Чигиринський дівочий монастир” та „Чигирин з Суботівського шляху”, присвятив Чигирину вірш «Чигрине, Чигрине». Згадується місто в поемах „Гайдамаки” та „Княжна”, у поезіях „У неділеньку святую”, „Заступила чорна хмара”, „Хустина”, драмі „Назар Стодоля”, „Чигиринський Кобзар”, „Гайдамаки”.

Суботів

У родинному маєтку Б. Хмельницького, що в с. Суботіві, Шевченко бував у 1843 та 1845 роках. Під час другого свого приїзду зробив малюнки „Богданова церква в Суботіві”, „Богданові руїни в Суботіві”, „Кам’яні хрести в Суботіві” та „Будинок Хмельницького в Суботіві” (останній не зберігся). Суботіві присвячені поезії „Стоїть в селі Суботіві”, „Заступила чорна хмара”, згадки про село є у містерії „Великий льох” та у „Щоденнику”. До нашого часу збереглася Іллінська (Богданова, як її називає поет) церква, в якій відновлено іконостас часів Б. Хмельницького.

Лебедин

Восьмирічний Тарас прибув у Лебедин 1822 році разом з старшою сестрою Катериною, яка збиралася заміж і, за тодішнім звичаєм, пішла на прощу в Лебединський Свято-Миколаївський жіночий монастир. А у чоловічому Георгіївському монастирі вони слухали розповіді монаха про Коліївщину. Саме тут, за словами Шевченка, зародилася ідея майбутньої поеми „Гайдамаки”. Не випадково один з розділів твору називається „Лебедин”.

Канів – місце вічного спочинку Поета

Канів – святе для кожного українця місце, місце, де похований Тарас Григорович Шевченко. Це старовинне місто музеїв, заповідників, пам'яток історії, індустріальний і культурний центр України.

Виконуючи доручення Київської археологічної комісії, Шевченко, як гадають дослідники його життя і творчості, приїжджав до Канева в 1845 році з Переяслава.

Поет згадує Канів у своїх листах, поемі „Гайдамаки” та в містерії „Великий льох”. Влітку 1859 року, приїхавши до Канева, Шевченко оглянув місто і його околиці, намалював краєвид „Коло Канева”. На одній з канівських гір поет хотів поселитися назавжди. Дізнавшись від брата і свояка В. Г. Шевченка, що можна купити ділянку землі на околиці міста, він навіть послав йому 1000 карбованців і план майбутньої хати, який він сам накреслив. Та ця мрія поета не здійснилася.

22 травня 1861 року Канівська земля прийняла на вічний спочинок геніального сина українського народу.

Шевченківський національний заповідник

У 1925 році постановою уряду України в районі Тарасової гори було створено музей-заповідник „Могила Т. Г. Шевченка” площею 20 гектарів. У 1939 році на могилі виріс відомий тепер у всьому світі пам'ятник, створений за проектом скульптора М. Манізера та архітектора Е. Левінсона. Перший народний музей Тараса Григоровича Шевченка виник у спеціально збудованій хаті сторожа і доглядача могили І.О. Ядловського у 1884 році. Цього справжнього подвижника і хранителя народної святині за його проханням поховано на Тарасовій горі. В 1991 році відновлено хату І.О. Ядловського. Тепер у ній працює перший народний музей Кобзаря „Тарасова світлиця”. Сучасний музей Тараса Шевченка відкрито на Тарасовій горі у 1939 році. Автори проекту – архітектори В. Кричевський і П. Костирко. У 2010-2014 рр. реконструйовано музей, створено нову експозицію.

Даний матеріал можна використовувати у навчально-виховному процесі початкової школи.

Література

1. Бойко І.З., Гіммельфарб Г.М. Т.Г.Шевченко. Бібліографія літератури про життя і творчість. 1839-1959: У 2 т. – Т. 1. – К., 1963.
2. Васильченко С. В. Повісті. Драматичні твори / С. В. Васильченко. – К.: Наукова думка, 1988. – 600 с.
3. Іваненко О. Д. Твори в п'яти томах. Т. другий: Повісті, оповідання, нариси / О. Д. Іваненко. – К.: Веселка, 1984. – 300 с.
4. Смілянський Л. Поетова молодість. — К.: Рад. письменник, 1960.
5. Тарахан-Береза З. П. Шевченко – поет і художник / З. П. Тарахан-Береза. – К.: Наукова думка, 1985. – 183 с.
6. Шевченко Т. Г. Кобзар. – Х.: ВД "Школа", 2014. – 576 с., 48 арк.: іл.
7. Шевченко Т. Г. Тарас Шевченко: Живопис; Графіка: Альбом / Авт. вступ. ст. та упоряд. Д. В. Степовик. – К. : Мистецтво, 1986. – 175 с.: іл.
8. <http://yandex.ua>
9. <http://shevchenkiv-kraj.com/gallery>

Костюк Аліна,
студентка інституту педагогіки і психології
НПУ імені М.П.Драгоманова;

науковий керівник – доцент Чабайовська М.І.

Тарас Шевченко і Київ

Анотація. У статті висвітлено життєвий і творчий шлях Т.Г.Шевченка у Києві, подано відомості про визначні пам'ятки міста, пов'язані із життям поета.

Ключові слова і формулювання: Т.Г.Шевченко; перший візит поета у Київ; Київський національний університет імені Тараса Шевченка; гімназія № 109 імені Тараса Шевченка; Державна художня школа імені Т.Г.Шевченка; Інститут літератури імені Тараса Шевченка НАН України; Національний музей Тараса Шевченка; хата на Пріорці; музей на Козиному болоті; площа Тараса Шевченка; Національний театр опери та балету імені Тараса Шевченка; Шевченківська премія.

*Дивлюся, мов на небі висить
Святий Київ наш великий,
Святим дивом сяють
Храми Божі, ніби з самим
Богом розмовляють.
Дивлюся я , а сам млію,
Тихо задзвонили у Києві,
мов на небі...
О Боже мій милий!
Який дивний ти.*

Т.Г.Шевченко

Багато талановитих людей зросила Україна, щасливий той, хто народився на цій прекрасній, Богом створеній землі. Пишні сади навесні, солов'їні співи, величні каштани - все надихає на музику, малювання, поезію. Серед цієї краси, оповитої смутком, народився поет Божої волі Тарас Шевченко. Доля не дала загинути таланту. Писав про народ і для народу, про красу життя, але вловлював і ноти горя поза цією "красою". Пожив мало, всього сорок сім років, але створив ще на багато століть новим поколінням.

Неабияку роль у долі та житті поета відіграв Київ - це старовинне місто. У Тарасових творах воно згадується близько п'ятдесяти разів.

Киянам можна лише здогадуватися, яким уперше побачив п'ятнадцятилітній хлопець славне місто над Дніпром восени 1829 року, коли подорожував у обозі за паном П. Енгельгардом. Усе побачене - золоті бані Лаври в морі осінніх фарб, пам'ятки минулих століть, дерев'яні будівлі, мазанки під солом'яними дахами - зачарувало юнака. Поділ, Печерськ тільки будуються, багато вільних місць, де випасати худобу. Місто живе ще за

законами Магдебурзького права. Тарас бачив полонених турків, про яких багато чув із пісень та легенд, вони будували нову фортецю на Печерську.

Монахи, ремісники, кобзарі, бурлаки, прохачі, солдати, пани - багато з побаченого буде відображено у творах: героїня Катерина прямує з Києва до Броварів, синок її Івась після смерті супроводжуватиме сліпого кобзаря до Києва (поема «Катерина»), Ярема Галайда перебував у Києві (поема «Гайдамаки»). Київ поет згадує у творах: «Невольник», «Наймичка», «Княжна», «Петрусь», у повістях російською мовою: «Наймычка», «Музыкант», «Капитанша», «Близнецы».

Удруге Тарас Шевченко побував в Україні вже вільним після чотирнадцятирічної перерви. 11 травня 1843 року учню Петербурзької академії мистецтв виписали квиток "на проїзд у Малоросійській губернії терміном чотири місяці". Шлях його проліг повз трактир Рязанова (був у районі ст. метро Гідропарк), через Ланцюговий міст. Ще у 1853 році було перегнуто через Дніпро перший міст, що увійшов в історію як Ланцюговий (парадна назва - Миколаївський), проект створив англійський інженер, який керував будівництвом, Ч. Віньоль. Поет поселився на вулиці Московській (Печерськ) у «Зеленому готелі».

У червні 1843 року Т.Шевченко познайомився з П. Кулішем, художником О. Сенчилом - Стефановським. Митці хочуть створити серію робіт «Мальовнича Україна». У січні 1844 р. відбулися творчі зустрічі з учасниками Кирило - Мефодіївського братства.

У березні 1845 р. Кобзар працює в Археографічній комісії. У квітні поселяється на вулиці Інститутській (будинок не зберігся) – це відобразив у творі «Прогулка с удовольствием и не без морали». Потім жив у будинку архітектора В.Беретті. У 1802 р. київський архітектор А.Меленський збудував на власній садибі по вул. Хрещатик, 2, перший у Києві постійний театр. Площу називали певний час Театральною. У 1851 р. дерев'яну будівлю знесли і на цьому місці за проектом О. Беретті спорудили готель «Європа», у якому бував Т.Г.Шевченко. У кінці 50-х Царську площу перейменували на Європейську. На розі Хрещатик і Бессарабської площі стояв двоповерховий готель, що належав В.Беретті – архітектору університету Св.Володимира.

Провулок, який тепер носить ім'я Тараса Шевченка, колись звався Козиним болотом. На початку 30 – х років позаминулого століття, коли інтенсивно забудовувався Хрещатик та прилегла до нього територія, виріс тут маленький, типовий для того часу будинок, який належав чиновникові І.І. Житницькому.

Навесні 1846 року поет переїхав до Києва, розшукав свого приятеля М.М.Сажина, разом вони винайняли в цьому будиночку дві кімнати у мансарді й влаштували там свою майстерню. Тут Тарас Григорович жив і працював до початку 1847 року. У листопаді 1928 року тут відкрився музей Великого Кобзаря.

Тарас Шевченко любив дітей. Якось під час замальовок біля Золотих воріт, побачивши дівчинку, яка плакала, заспокоїв її, поки не знайшлася мати. 27 листопада 1846 року поет подає прохання призначити його викладачем малювання в університеті Св. Володимира і протягом кількох місяців працює штатним художником Київської археографічної комісії.

25 грудня 1846 року з'їхалися до Києва на різдвяні свята члени Кирило – Мефодіївського братства. Одне з таких засідань було викрито, почалися переслідування та арешти учасників. Багатьох затримали в Києві. 5 квітня 1847 року при в'їзді до Києва було заарештовано і Тараса Шевченка. Поема «Сон» стала найтяжчим обвинуваченням і причиною заслання на довгі десять років. Вирок був найсуворішим: «Художника Шевченка за сочинение возмутительных и в вишей степени дерзких стихотворений...определитъ рядовим в Оренбургский отдельный корпус. Под строжайший надзор и с запрещением писать и рисовать...»

Після заслання Тарас Григорович повертається змученою, хворою людиною, але має надію ще раз побачити Київ, Дніпро. 24 травня 1859 року йому було дозволено на п'ять місяців виїхати до Київської, Чернігівської, Полтавської губерній для оздоровлення та художніх робіт. У липні знову заарештували «за недозволені розмови з селянами та богохульство».

Улітку 1859 року поет гостював у давнього друга І. Сошенка. На Пріорці найбільше любив збирати дітей, пригощав їх солодощами, цукерками, фруктами, розповідав багато цікавого. Сам казав: «Кого люблять діти, той, значить, ще не зовсім поганий чоловік».

Відомо, що коли Тарас Шевченко гостював у І. Сошенка, той розписував храм. Мешкав у будиночку, що належав Стрітенській церкві. Напевно, Шевченко докладався до розписів.

Слідчий Андрієвський прихильно ставився до поета, справу не завів, але попередив, що перебувати в Києві не треба. На збори дав два тижні. Поручився за Шевченка священник Юхим Ботвиновський, у якого поет проживав на Георгіївському провулку, 11.

Згодом Тарас Шевченко оселився на Пріорці у хазяйки оселі Варвари Матвіївни Пашковської.

Хоч з того часу минуло понад сто п'ятдесят років, нащадки бережуть пам'ять про вірного сина України. Київ дихає поетом, бо він ступав на цю землю, захоплювався її красою. Будівлі, вулиці, школи, музеї носять ім'я Тараса Шевченка.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Першим в Україні було відкрито в 1806 році Харківський Імператорський університет. За наказом Миколи I 8 листопада 1833 року було засновано Київський Імператорський університет Св. Володимира. На той час у місті був лише один вищий навчальний заклад – духовна академія.

Університет було відкрито 15 липня 1834 року. Серед 62 студентів 57 – дворяни. Спочатку університет розміщувався на Печерську в палаці генерала Бейчева. Архітекторами нової споруди з колонами були батько й син Беретті.

У 1845 – 1847 рр. співробітником Тимчасової комісії для розбирання стародавніх актів був Т. Г. Шевченко. Він брав участь у діяльності Кирило – Мефодіївського братства.

Традиційний колір – червоний із чорним цоколем і базами та капітелями колон уособлював кольори стрічки ордена Святого Володимира.

У 1939 році Київському університету було присвоєно ім'я Т. Г. Шевченка. А 21 квітня 1994 року Указом Президента України університет набув статусу Національного. Розташований по вулиці Володимирській.

Гімназія № 109 імені Тараса Шевченка

Школа із поглибленим вивченням іноземних мов імені Т.Г.Шевченка почала працювати 1 вересня 1936 року. Деякий час це була школа для дівчаток. 12 червня 1991 року набула статусу гімназії. Розташована в Печерському районі по вулиці Панаса Мирного, 24. Співпрацює з університетом імені Т.Г.Шевченка, Лінгвістичним університетом. У 1959 році школі присвоєно ім'я поета. Погруддя біля школи встановлено 1961 року. В середині гімназії погруддя поставлено 1964 року на честь 150 – річчя від дня народження поета.

Державна художня школа імені Т.Г.Шевченка

У Києві діє Державна художня середня школа імені Тараса Шевченка. Її засновано 1937 року. Налічує три відділення: живопису, скульптури та архітектури. Із 1937 – 1941 рр. розташовувалася в приміщенні по вулиці Володимирській, 2, потім, у 1944 – 1968 рр., – у будівлі Київського художнього інституту. Нині школа знаходиться на вулиці Жамбила Жабаєва, 4.

Інститут літератури імені Тараса Шевченка НАН України

Це академічна науково – дослідна установа літературознавчого профілю. Створено її було в Харкові 1926 року в системі Народного комісаріату освіти УРСР. Від 1936 року в системі Академії наук України. Директор – Микола Жулинський. Завдання: дослідження теоретико- й історико-літературного плану, підготовка підручників, посібників, енциклопедій, дослідження в галузі літературознавства. Розташований по вулиці Михайла Грушевського, 4.

Національний музей Тараса Шевченка

Цей заклад розташований на бульварі Тараса Шевченка, 12. Створено Національний музей Тараса Шевченка на базі колишньої Галереї картин Тараса Шевченка в Харкові та Центрального державного музею Тараса Шевченка в Києві у 1949 року.

У 1933 році в Інституті Тараса Шевченка в Харкові, у якому був літературний музей, засновано Галерею картин поета.

У 1939 році до 125 – ї річниці з дня народження поета в Києві було організовано Республіканську ювілейну Шевченківську виставку, де було представлено численні матеріали з музеїв різних міст.

У 1940 році було прийнято постанову на базі виставки організувати Центральний державний музей Т. Г. Шевченка. Офіційне відкриття відбулося після війни – 24 квітня 1949 року. Загальна кількість експонатів – 73000.

Хата на Пріорці

У серпні 1859 року Шевченко востаннє перебував у Києві, прожив у цій хаті два тижні. Поет пише у «Щоденнику»: «Йшов та йшов – бачу хатина стоїть біла - біла...наче сметана, а на дворі розвішені дитячі сороченята й рукавчатами махають, ніби кличуть мене до себе...».

Із 1989 року в цьому будинку розмістив свою експозицію відділ Національного музею Тараса Шевченка «Хата на Пріорці».

Музей на Козиному болоті

У 1846 році Т.Г.Шевченко проживав у будиночку, що належав І.І.Житницькому. У 1925-1937рр. під керівництвом архітектора В.Г.Кричевського хату було реставровано і передано Київській філії Науково-дослідного інституту Т.Г.Шевченка.

У листопаді 1928 року тут відкрився музей поета. Коли у 1941 році створювався Центральний державний музей, літературно – меморіальний будинок став його філіалом. У 1946 році на подвір'ї встановлено бронзове погруддя Т. Г. Шевченка. Розташований у провулку Т. Шевченка, 8-а.

Площа Тараса Шевченка

Пріорка до початку 20 століття, поки не проклали трамвайні колії, вважалася віддаленою околицею. У середині 17 ст. настоятель католицького домініканського монастиря в Києві побудував свою заміську резиденцію. Місцевість отримала назву Пріорка. У 1659 році землі було конфісковано і передано Братському монастирю, а потім – київському магістратові.

Із того ж часу лісові масиви почали називати трохи загадково – Кинь – грусть. За переказом, у 1787 році в Києві побувала цариця Катерина II. Вельможі повезли її розважатися у цю місцевість, яку імператриця так і назвала.

У серпні 1859 року в будинку №5 по Вишгородській вулиці жив Тарас Шевченко.

У 1959 році було споруджено площу в Оболонському районі, розташовано її між вулицями Вишгородською, Сошенка, Пуща – Водицькою, Полярною та Мінським проспектом. Отримала назву на честь Т.Г.Шевченка.

Національний театр опери та балету імені Тараса Шевченка

Постійна оперна трупа була створена в Києві тільки в 1867 році. Працювали у приміщенні Миського театру (1856 рік, проект архітектора Штрома).

У лютому 1896 року сталася пожежа, яка знищила споруду. Конкурс виграв проект архітектора В. Шретера. Нову будівлю заклали в 1898 році. У 1919 році театр отримав назву Державний оперний театр ім. К. Лібкнехта. З 1926 року – Київська державна академічна українська опера, а в 1934 році – академічний театр опери та балету УРСР. Лише у 1939 році театру присвоїли ім'я Т.Г.Шевченка. Того ж року на фасаді будівлі з'явилося погруддя поета.

На відзнаку 175-річчя від дня народження поета встановили пам'ятний знак – Сонцехрест у Києві на Набережному шосе, за 200 м від мосту метро в бік Поштової площі – між Дніпром і крутосхилами. Тут була остання зупинка Шевченка в Києві.

У березні 2004 року стався акт вандалізму. Знак було розбито. Більше року його відновлювали. На пам'ятнику викарбовано слова, написані поетом 27 травня 1860 року в Санкт-Петербурзі.

Шевченківський словник

Цей словник є своєрідним підсумком розвитку шевченкознавства. Він містить різноманітні відомості про життя і творчість поета й художника. Вміщено окремі статті про кожний його літературний твір і більшість мистецьких робіт. Матеріали словника всебічно показують роль поета у становленні й розвитку нової української літератури та образотворчого мистецтва.

Видавництво «Наукова думка» - 1964 рік; головна редакція УЕР – 1976 рік. Відповідальний редактор – Євген Кирилюк.

Шевченківська премія

Її встановили 20 травня 1991 року Постановою Ради Міністрів УРСР.

Нагороджують у галузі:

- літератури;
- образотворчого мистецтва;
- музики;
- театрального мистецтва;
- кінематографії.

Митці, які 9 березня 1962 року першими отримали дипломи та почесні знаки лауреата, – Павло Тичина, Олесь Гончар, Платон Майборода.

Із квітня 1969 р. мала назву «Державна Премія УРСР імені Т. Г. Шевченка». Із 22 червня 2000 р. – «Національна Премія України імені Тараса Шевченка». Розмір – від 130 000 до 160 000 грн.

Подані вище матеріали знадобляться вчителям початкових класів для використання на уроках літературного читання, української мови та у позакласній роботі з молодшими школярами.

Література

1. Дзюба І. М. Тарас Шевченко. Життя і творчість. – К.: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2008. – 718 с.
2. Тарахан – Береза З.П. Шевченко – поет і художник / З.П.Тарахан Береза. – К.: Наукова думка, 1985. – 183 с.
3. Чабайовська М. І., Кархут О. І. Організація проектної діяльності молодших школярів у процесі проведення позаурочної роботи з літературного читання / М. І. Чабайовська, О. І. Кархут // Початкова школа. – 2014. – № 2. – С. 4 – 9.
4. Чарковська Т. Тарас Шевченко і Київ / Т.Чарковська. – К.: Гнозія, 2012. - 47 с.: іл.
5. Шевченко Т.Г. Тарас Шевченко: Живопис; Графіка: Альбом /Авт. вступ. ст. та упоряд. Д. В. Степовик. – К.: Мистецтво,1986. – 175 с.: іл.

МАЛОВІДОМІ ВІРШІ УКРАЇНСЬКИХ ПОЕТІВ ПРО ШЕВЧЕНКА

Олесь Бабій

Тарас Шевченко

Йому тринадцятий минав,
Він пас ягнята за селом,
І серцем чистим він пізнав
Народу біль, що був рабом.

Пішов по селах в Божу путь
І бачив правду в кожен час.
І сльози народу у груди –
Збирав, як перли, наш Тарас.

І сльози-перли він зберіг,
І кинув їх в бурхливий день
На чорний, рідний переліг,
І став співцем нових пісень.

І ні тюрма, ні пострах кар
Не мали сил порвати струн.
Найкращу пісню дав нам в дар
Найкращий син, України син.

Богдан Лепкий

Шевченкова верба

Коли на чорний шлях ступав,
Ішов на прогнання в неволю,
Галузку вербову підняв,
Обчімхав і забрав з собою.

Була відірвана, як він,
Від пня і від землі святої,
Засуджена на лютий скін
Серед пустині степової.

Поніс її і посадив
За фортом, в полі, на пустині,
Здалека воду приносив
І пильно підливав щоднини.

Прийнялася і навесну
Зелене листя розпустила.
Ох як же, як була йому
Та деревина люба й мила!

Було, з казарми прибіжить
В зеленій тіні відпочити,
Положиться, верба шумить
І шепче щось над ним, як мати.

Мов жалується, що весна,
Сади цвітуть на Україні,
Вона ж сумує тут одна
Посеред дикої пустині.

Летить степом листочків шум,
Немов далека пісня жалю,
Ні твоїх слів, ні твоїх дум
Нам не забути, рідний краю!

Роман Завадович

На Чернечій горі

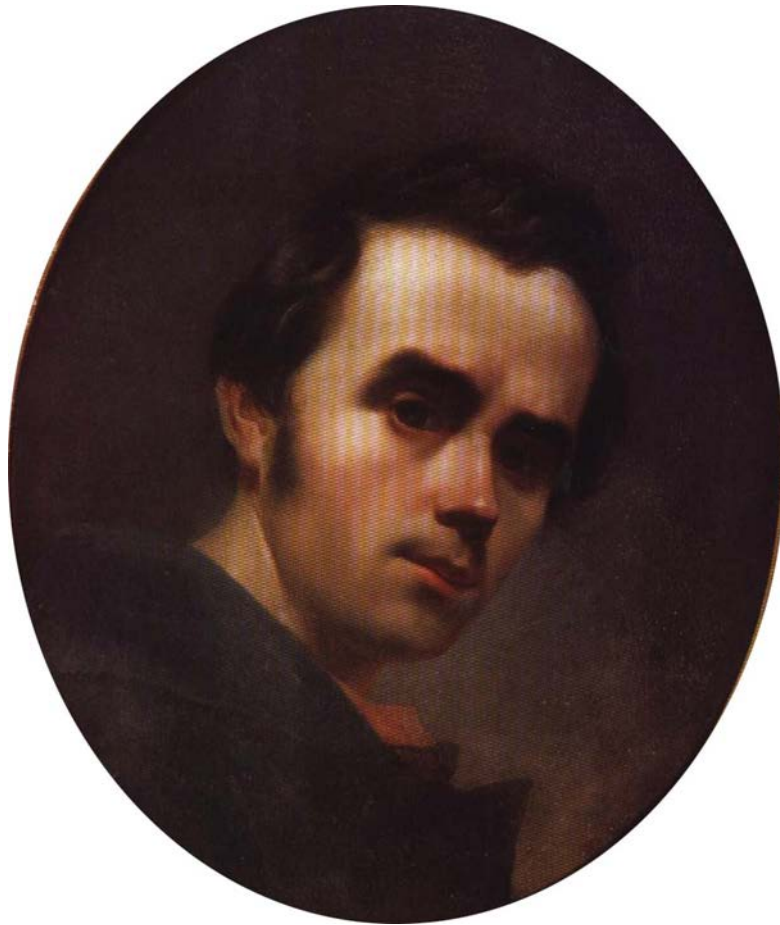
Поклонися, Дніпре, предвічний, дужий,
Тій святій могилі з-між розлогих нив.
Хай озветься хвиля, задзвенить, затужить,
Він тебе, Славуто, міцно так любив.

Поклонися, степе, сивий ти козаче,
З-за могил високих, кучерявих трав –
Він же тую славу, що її ти бачив,
Як ніхто ніколи, славно оспівав.

Поклонися, земле, низько поклонися
Пам'яті Тараса, славного співця.
До могили тої серцем пригорнися,
Де ж бо більші скарби, як могила ця?

Поклоніться низько, українські діти,
Тій горі, що гордо над Дніпром стоїть.
І Тараса-батька віщі заповіти
У життя з собою в серці понесіть!

ТАРАС ШЕВЧЕНКО В ІЛЮСТРАЦІЯХ

Автопортрет, 1840 р.

Возвеличу
Малих отих рабів німих!
Я на сторожі коло їх
Поставлю слово.

Автопортрет, 1845 р.

Автопортрет зі свічкою, 1860 р.

Автопортрет, 1847 р.

Автопортрет, написаний під час Аральської експедиції, 1849 р.

Т.Г. Шевченко і Г. М.Честяховський

***Тарас Шевченко серед друзів. Фото.
Зліва направо: О. М. Лазаревський (?), М. М. Лазаревський. Т. Г. Шевченко,
М. Честахівський, невідомий.***

Г.

Фото, зроблене під час перебування у Києві 1859 року

Портрет Тараса Григоровича Шевченка, 1871 р.

Художник І. М. Крамський

Хатинка, де народився Т.Г. Шевченко

Завдання

Селянська родина, 1843 р.

148. ПОЧАЇВСЬКА ЛАВРА З ПІВДНЯ.
Акварель. [X 1846].

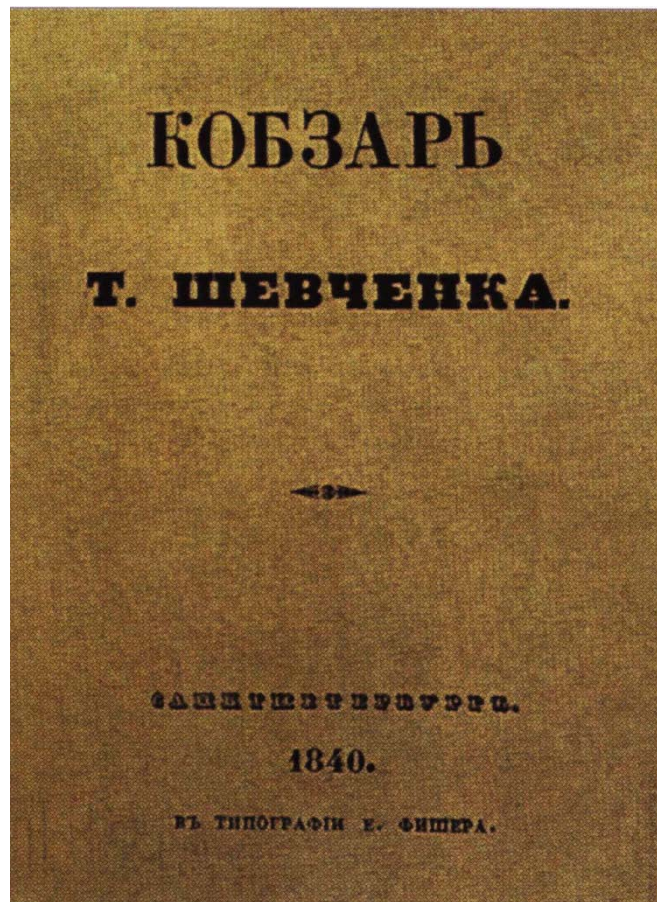
Почаївська лавра з півдня, 1846 р.

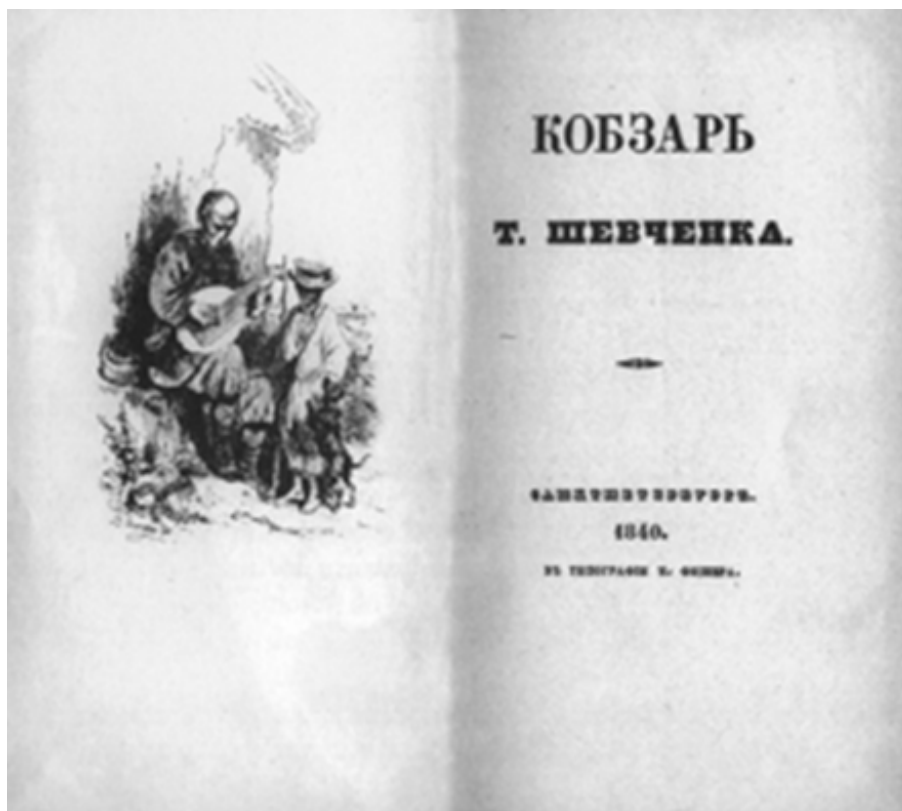
Аскольдова могила, 1846 р.

Пам'ятник Тарасу Шевченку (Канів, Тарасова гора)

Т. Г. Шевченко "Кобзар"

Вшанування пам'яті Великого Кобзаря

***Почесний знак лауреата Національної премії України
імені Тараса Шевченка***

Ювілейна монета, присвячена Т. Г. Шевченку

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ВИДАТНІ ЛЮДИ ПРО ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.....	6
КОНКУРС НА КРАЩИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ТВІР ПРО Т. Г. ШЕВЧЕНКА "ВЧИМОСЯ МУДРОСТІ У КОБЗАРЯ"	8
<i>Сосюра Дарина "ТАРАСУ"</i>	13
<i>Левіщенко Олександра "ДО ШЕВЧЕНКА"</i>	14
<i>Світайло Вікторія "З КОБЗАРЕМ У ВІЧНІСТЬ"</i>	15
<i>Рудник Аліна "БОРЦЕВІ ЗА УКРАЇНУ"</i>	16
<i>Макаренко Наталія "МИ ПИШАЄМОСЬ СВОЇМИ ЛЮДЬМИ"</i>	17
<i>Костюк Аліна "МИ НЕ ЗАБУДЕМО НІКОЛИ..."</i>	18
<i>Цихмейструк Оксана "ВЕЛИКИЙ КОБЗАР"</i>	19
<i>Атемюк Богдана "ТВОРЦІ НЕ ПОМИРАЮТЬ"</i>	20
<i>Суботіна Наталія "МОЄ СТАВЛЕННЯ ДО ТАРАСА ШЕВЧЕНКА"</i>	21
<i>Столярчук Ганна "ВПЛИВ ТВОРЧОСТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА НА МОЄ ЖИТТЯ"</i>	22
<i>Позняк Інна "ІДУ ДО ТАРАСА"</i>	24-25
<i>Зозуля Надія "ТАРАС ШЕВЧЕНКО – УКРАЇНСЬКИЙ СВІТОЧ"</i>	26-27
<i>Великоіваненко Яна "ШЕВЧЕНКО – ВЕЛИКИЙ УКРАЇНЕЦЬ"</i>	28-29
<i>Коржук Катерина "СИЛЬНИЙ ДУХОМ"</i>	30
<i>Бивалькевич Альона "ШЛЯХАМИ КОБЗАРЯ"</i>	31

НАГОРОДЖЕННЯ ПЕРЕМОЖЦІВ КОНКУРСУ "ВЧИМОСЯ МУДРОСТІ У КОБЗАРЯ"	32-36
У НАЦІОНАЛЬНОМУ МУЗЕЇ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.....	37-41
ДОПОВІДІ, ВИГОЛОШЕНІ НА МІЖВИШІВСЬКІЙ СТУДЕНТСЬКІЙ НАУКОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ.....	42-58
Терещенко Лілія "ВИХОВАННЯ УКРАЇНОМОВНОЇ ОСОБИСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА"	42-47
Борисовська Анна "ШЕВЧЕНКО – НЕЗЛАМНИЙ І НЕСКОРЕНИЙ"	48-52
Світайло Вікторія "ВПЛИВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА НА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНЦІВ (XIX – ПОЧ. XX СТ.)"	53-58
ДОПОВІДІ, ВИГОЛОШЕНІ НА СТУДЕНТСЬКІЙ НАУКОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ В ІНСТИТУТІ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ.....	59-81
Шокотько Марина "ТАРАС ГРИГОРОВИЧ ШЕВЧЕНКО – ХУДОЖНИК".....	59-64
Світало Вікторія "ШЕВЧЕНКІВСЬКІ МІСЦЯ НА ЧЕРКАЩИНІ... ..	65-74
Костюк Аліна "ТАРАС ШЕВЧЕНКО І КИЇВ".....	75-81
МАЛОВІДОМІ ВІРШІ УКРАЇНСЬКИХ ПОЕТІВ ПРО ШЕВЧЕНКА.....	82-84
ТАРАС ШЕВЧЕНКО В ІЛЮСТРАЦІЯХ	85-95

